

Gymnázium, Ústí nad Orlicí, T. G. Masaryka 106

Seminář společenských věd

Školní rok 2022/2023

**Pracovní právo v Lisabonské smlouvě a jeho odraz
v českém právním řádě**

Vojtěch Štantejský (3.A)

Prohlašuji, že jsem seminární práci vytvořil samostatně a že jsem uvedl všechny zdroje převzatých informací.

V Ústí nad Orlicí dne 25. června 2023

Vojtěch Štantejský

Obsah

1. Úvod	5
2. Lidská práva	7
2.1. Historie a současné listiny lidských práv	7
2.1.1. Všeobecná deklarace lidských práva	8
2.1.2. Listina základních práv a svobod.....	9
2.1.2. Listina základních práv Evropské unie	9
2.2. Definice lidských práv	11
2.3. Lisabonská smlouva a lidská práva.....	11
3. Sociální práva	13
3.1. Vymezení	14
4. Lisabonská smlouva	15
4.1. Vznik a schvalování Lisabonské smlouvy	15
4.2. Podoba Lisabonské smlouvy.....	18
4.2.1. Smlouva o Evropské unii	18
4.2.2. Smlouva o fungování Evropské unie	22
4.3. Sociální práva v Lisabonské smlouvě.....	24
5. Porovnání sociálních práv v českém právním řádu a v Lisabonské smlouvě	26
5.1. Cíle v článku 153	26
5.1.1. Zlepšování pracovního prostředí.....	27
5.1.2. Pracovní podmínky	29
5.1.3. Sociální ochrana pracovníků	32
5.2. Rovnost mužů a žen	35
5.2.1. Článek 153	36
5.2.2. Článek 157	37
5.2.3. Zákoník práce.....	38
5.2.4. Antidiskriminační zákon	39
5.2.5. Možné řešení	40

5.3. Článek 158	41
6. Závěr.....	42
Seznam zkratk	44
Seznam zdrojů.....	45

1. Úvod

V této seminární práci zkoumám sociální práva, především pracovní právo, v Lisabonské smlouvě (dále jen LS) a jejich interpretace v Českém právním řádě. Především je zde porovnáván článek 153 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen SFEU) se Zákoníkem práce (dále jen ZP).

Snažil jsem se prokázat, že v našem právním systému jsou pozorovatelné body, které obsahuje LS. Též jsem chtěl vyvrátit obavy Václava Klause z federalizace EU a potvrdit, že LS nenahrazuje v plném slova smyslu Ústavu EU, ale jedná se o důležitá doporučení, kterými by se měly členské státy řídit. V kapitole 5.2 je zpracována rovnost mezi ženami a muži, jak je zpracována v LS a realita v ČR. V této části jsem vypracoval možné řešení, které však není nijak přelomové, ale stojím si za ním.

Práci bych doporučil odborné veřejnosti zabývající se právem Evropské unie (dále jen EU) a jeho dopadem na Českou republiku (dále jen ČR). Tzv. teoretická část by mohla zaujmout i širší veřejnost, zajímající se o lidská práva (dále jen LP), některé listiny EU či proces ratifikace LS v jednotlivých členských státech. Teoretická část by mohla posloužit, jako učební materiál k pochopení procesu ratifikace v EU.

Postup tvorby seminární práce pro Seminář společenských věd, vypadal následovně. S přihlédnutím na zadání, jsem si nejdříve zjistil základní informace o LS. A položil jsem si následující otázky: „*Co to je? Jaký má dopad na jednotlivé členské země? Kdy byla přijata a za jakých okolností?*“ V městské knihovně Praha jsem si napůjčoval tituly, věnující se daným oblastem. Například *Lisabonská smlouva a její dopady na evropské, mezinárodní a vnitrostátní právo členských států* či *Komentář k Lisabonské smlouvě*. Samozřejmě jsem využil i spousty bakalářských či diplomových prací, které jsem našel na webu Google Scholar. Jedním z důležitých zdrojů byla samotná LS, kterou jsem si musel prolistovat, abych našel části, které mě zajímaly. Ty jsem pak zpracoval v praktické části.

Celou práci jsem rozdělil do částí. Úvodní část bych pojmenoval teoretickou, protože právě zde, jak se mimo jiné píše v Bedekru, přejímám informace z literatury, webových stránek či diplomových prací. Naopak v druhé části se snažím o tzv. vlastní bádání, které spočívá v porovnávání především bodů z Hlavy X SFEU se ZP. Již z tohoto krátkého popisu považuji, za důležitější praktickou část, ve které se snažím prokázat badatelské schopnosti.

Téma „*Sociální práva v Lisabonské smlouvě a v českém právu*“ jsem si vybral z toho důvodu, že jsem chtěl lépe pochopit tuto listinu EU, zajímalo mě, jak se nakonec projevila

v českém právu, ale hlavně jsem se chtěl naučit pracovat s právními norami, zákony a mezinárodními smlouvami.

2. Lidská práva

2.1. Historie a současné listiny lidských práv

O tento druh práva se snažili již dlouho před 20. stoletím. Vše začalo v podobě, která nám může připomínat dnešní debaty, v osvícení, kde se začalo koukat na toto právo jako na nezczitelné, konkrétní a univerzální. Ještě před osvícením se začínáme bavit o lidských právech v Babylonu, kde o nich mluvíme v kontextu „*přirozeného zákona*“¹

Ve středověku byl jeden z prvních pokusů, pokus anglické šlechty a vzešla z toho Magna charta libertatum²: „*Žádný svobodný člověk nebude zatčen nebo uvězněn nebo zbaven majetku nebo prohlášen za psance nebo poslán do vyhnanství a nebude mu způsobena žádná škoda*“³, problém této listiny byl, že ochraňoval jen určitou skupinu lidí a ne celou společnost, tudíž nemůžeme prohlásit, že to je plně platná listina lidských práv⁴.

Jedno z nejzásadnějších děl z období osvícení je Lockovo Druhé pojednání o vládě, ve kterém Locke popisuje své základní myšlenky: „*Všichni jsme si rovni, šlechta nemá vrozená práva, moc vychází z lidu*“⁵

Zlom nastává v období Velké francouzské revoluce: „*Prvním novodobým kodexem lidských (základních) práv byla Deklarace práv člověka a občana*⁶, *pocházející z dob Velké francouzské revoluce, z roku 1789.*“⁷ Kromě práva na svobodu, soukromé vlastnictví, bezpečnost a rovnost obsahovala tato deklarace jednu základní myšlenku: „*práva jednoho jednotlivce skončila tam, kde začala práva ostatních*“⁸

Na tento francouzský pokus navázali a rozšířili Američané v Deklaraci nezávislosti Spojených států⁹: „*Pokládáme za samozřejmé pravdy, že všichni lidé jsou stvořeni sobě rovni,*

¹Srov. ANON. Charakteristika lidských práv, původ a historie. *Thpanorama – Udělej si dnes lepší!* [online]. 2023 [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://cs.thpanorama.com/articles/cultura-general/derechos-humanos-caracteristicas-origen-e-historia.html>. (Dále jen Thpanorama)

² Od vydání Velké listiny svobod se začala více na vládě v Anglii podílet vyšší šlechta a tento panovníkův ústupek můžeme brát za krok k anglickému parlamentarismu.

³ ČORNEJ, Petr a kol. *Dějepis pro gymnázia a střední školy 2*. Praha: SPN – pedagogické nakladatelství, 2009, s. 51. ISBN 978-80-7235-430-6

⁴ Srov. KREJČÍ, Oskar. *Lidská práva*. Praha: Professional Publishing, 2011, s. 10-15. ISBN 978-80-7431-056-0. (Dále jen Lidská práva)

⁵ ANON. Lidská práva. *Catholicschoolgirlsrule* [online]. 25.2.2008 [cit.2023-02-21]. Dostupné z: <https://catholicschoolgirlsrule.estranky.cz/clanky/zsv/lidska-prava.html>.

⁶ Jednalo se o základ nově vznikající ústavy. Tento kodex zajišťoval svobodu a rovnost před soudem, soukromé vlastnictví a mimo jiné osobní svobodu. Tyto myšlenky Deklarace se nakonec dostaly do většiny ústav Evropy.

⁷ Masarykova univerzita v Brně. Devítistránkový výukový materiál o lidských právech: https://is.muni.cz/el/1441/podzim2013/SC4BK_TPS1/um/vyuk_material_lidska_prava.pdf. Jiné bližší údaje neuvedeny. (Dále jen Výukový materiál)

⁸ Thpanorama

⁹ Srov. *Tamtěž*

že jejich stvořitel obdaril určitými nezczitelnými právy a že mezi tato práva náleží život, svoboda a sledování osobního štěstí. “¹⁰ Dále se americká deklarace nezávislosti zmiňuje o vládě, která má být volena lidmi: „k zajištění těchto práv si lidé ustavují vlád, které odvozují svojí oprávněnou moc ze souhlasu těch, jimž vládnou.“¹¹ Je velmi zajímavé, že jako zdroj práv uvádí Deklarace Stvořitele, ale dále se o něm již nezmiňuje a při zajišťování práv zmiňuje nikoliv církev, ale vládu.¹²

2.1.1. Všeobecná deklarace lidských práva

Vrcholem snažení se stala Všeobecná deklarace lidských právn¹³ schválena 10. prosince¹⁴ 1948. Vše začalo na půdě OSN, kdy nově vzniklá organizace, měla za úkol vytvořit dokument, poskytující lidem na naší planetě základní lidská práva a svobody: „Zvláštní komise tehdy nové světové organizace – OSN – byla svolána v roce 1945 a začala pracovat na vzniku dokumentu, který by vytvořil takové základní standardy, které by poskytly každé lidské bytosti základní lidská práva a svobody.“¹⁵ Tato listina není právně závazná, tudíž se nikdo nezavazuje jí plnit, ale pro všechna mezinárodní lidskoprávní organizace slouží, jako takový návod, od kterého by se měly odrazit.¹⁶ Jiří Hanuš ve své práci věnující se lidským právnům hodnotí deklaraci: „Tady se spojují v jeden celek stará práva na svobodu a na účast se základními sociálními právy.“¹⁷ Pokud se do deklarace začteme dozvíme se hned úvodem, že cesta ke světovému míru vede skrz dodržování LP.¹⁸ Z úvodu bych vypíchnul pasáž věnované důvodům vzniku této deklarace a budoucích cílů lidstva: „že zneuznání lidských právn a pohrdání jimi vedlo k barbarským činům, urážejícím urážejícím svědomí lidstva, a že vybudování světa, ve kterém lidé, zbaveni strachu a nouze, budou se těšit

¹⁰ HLAVÁČKA, Milan a Petr Čornej. *Dějepis pro gymnázia a střední školy 3*. Praha: SPN-pedagogické nakladatelství, 2017, s. 20. ISBN 978-80-7235-596-9

¹¹ *Tamtěž*

¹² Srov. Lidská práva

¹³ Těto deklaraci předcházeli hrůzy 2. světové války, kdy byla porušována lidská práva každý den v obrovském měřítku.

¹⁴ Mezinárodní den lidských právn

¹⁵ ANON. Všeobecná deklarace lidských právn. *Amnesty International Česká republika* [online]. 1948 [cit. 2023-02-23]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/hnuti/zakladni-dokumenty-k-lidskym-pravum/vseobecna-deklarace-lidskych-prav>. <https://www.amnesty.cz/hnuti/zakladni-dokumenty-k-lidskym-pravum/vseobecna-deklarace-lidskych-prav> (Dále jen Amnesty)

¹⁶ Srov. *Tamtěž*

¹⁷ HANUŠ, Jiří. *Lidská práva, Nárok na obecnou platnost a kulturní diference*. Brno: CDK, 2001. ISBN 80-85959-86-0

¹⁸ Srov. PILÁTOVÁ, Lucie. *Nástin dějin lidských právn do jejich všeobecné deklarace* [online]. 9.6.2015 [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/62547>. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Husitská teologická fakulta, Katedra historické teologie a církevních dějin. Vedoucí práce Kamila Veverková.

svobodě projevu a přesvědčení, bylo prohlášeno za nejvyšší cíl lidu.“¹⁹ Celou úvodní stránku příkládám v příloze č. 1²⁰. Deklarace je složená ze 30 článků, mimo jiné článek 1 říká toto: „Všichni lidé rodí se svobodní a sobě rovni v důstojnosti i právech. Jsou nadáni rozumem a svědomím a mají spolu jednat v duchu bratrství.“²¹ Celé zjednodušené znění uvádím v příloze č. 2²², tuto tabulku jsem našel, na již citovaném webu *Amnesty International*.

2.1.2. Listina základních práv a svobod

V ČR byla v roce 1992²³ schválena Listina základních práv a svobod²⁴: „... která se stala součástí ústavního pořádku České republiky – je stejně závazná jako ústava a všechny zákony a normy s ní musejí být v souladu.“²⁵ Jako příklad zde uvedu část o lidském životě: „Nikdo nesmí být zbaven života“²⁶ Celá listina je celkem rozsáhlá a má za úkol pomoci dodržovat lidská práva na území ČR. „Řadu ustanovení Listiny je nutné interpretovat společně a vzájemně.“²⁷ Tudíž musíme číst listinu jako celek, a ne si vybrat jen určité body.

2.1.2. Listina základních práv Evropské unie

„LS přinesla dlouho očekávanou změnu a vyřešila otázku právního statusu Listiny, přičemž zajistila její proměnu z pouhé politické deklarace (byť s obrovskou autoritou) na právně závazný dokument, „jež má stejnou právní sílu jako Smlouvy“.“²⁸ Toto potvrzuje již zmíněný článek 6 odstavce 1 (viz. 2.3). Pokud bych měl jednoduše charakterizovat *Listinu základních práv Evropské unie*, použil bych přirovnání z bakalářské práce Heleny Bončkové:

¹⁹Všeobecná deklarace lidských práv ze dne 10. prosince 1948. Článek 1. Dostupné na webu: lidskaprava.cz. [online]. [cit.2023-02-26]. Dostupné z: http://www.lidskaprava.cz/uploads/03_dokumenty/04_uvod/00_VDLP_UDHR-.pdf. (Dále jen Všeobecná deklarace lidských práv)

²⁰ *Tamtéž*

²¹ Všeobecná deklarace lidských práv

²² Amnesty

²³ V té době ještě Československo, ale listina základních práv a svobod platí doposud i přes rozpad státu, který však byl již v době schválení 16. prosince na spadnutí

²⁴ Srov. Listina základních práv a svobod. *Wikipedie: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 14.1.2023 v 05:52. [cit. 2023-02-16]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Listina_základních_práv_a_svobod.

²⁵ Dvořák, Jan a kol. *Odmaturuj! ze společenských věd*. 2. přepr. vydání. Brno: Didaktis, 2015, s. 20. ISBN: 978-80-7358-243-2 (dále jen *Odmaturuj!*)

²⁶ Listina základních práv a svobod ze dne 16. prosince 1992. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., čl. 6 odst. 2. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné na webu: *Zákony pro lidi*. [online]. [cit. 2023-02-20] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2>.

²⁷ ZÁHLAVOVÁ, Linda. *Základní principy Listiny základních práv a svobod* [online]. 2015, s. 3. [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: https://otik.uk.zcu.cz/bitstream/11025/18152/1/Diplomova_prace_-_Linda_Zahlavova.pdf.

Diplomová práce. Westočeská univerzita, Právnická fakulta, Katedra ústavního a evropského práva. Vedoucí práce Renata Vokrojová

²⁸ Lisabonská smlouva a její dopady s. 27

„Charta základních práv EU představuje ucelený katalog lidských práv na nadnárodní úrovni.“²⁹

K této Listině se úzce vztahuje Protokol č. 30³⁰: „Protokol č. 30, který je na základě článku 51 SEU (Smlouva o Evropské unii) nedílnou součástí smluv, upravuje zvláštní aplikaci Charty v případě Polska a Velké Británie.“³¹ V samotném protokolu se dočteme, že soudy Polska a Velké Británie mají povinnost vykládat text článku 6 doslovně (stejně jako zbylé členské státy) a tudíž podali žádost o vyjasnění některých aspektů Listiny³²: „Listina nerozšiřuje možnost Soudního dvora Evropské unie ani jakéhokoliv soudu Polska či Spojeného království shledat, že právní a správní předpisy, zvyklosti nebo postupy Polska či Spojeného království nejsou v souladu se základními právy, svobodami nebi zásadami, které Listina potvrzuje.“³³ V praxi to podle mě znamená, že si žádný soud nemůže Polsku a ani Spojenému království říci, že dělá něco špatně, kromě již domluvených možností. V knize Lisabonská smlouva a její dopady se píše o důvodu vzniku protokolu: „Obecnými právními předpoklady pro sjednání dalšího nástroje oslabujícího účinky Listiny se staly dvě základní skutečnosti. Jednak již zmiňovaná enormní velkorysost Listiny zahrnující širokou paletu práv (včetně hospodářských, sociálních a moderních práv), vyžadující významné zásahy státu pro jejich naplňování. A jednak nejednoznačnost a vágnost samotných Vysvětlení, které navzdory proklamovanému účelu v některých případech obsah ustanovení v Listině dostatečně neratifikovaly, ale na řadu míst naopak ještě více zkomplikovaly jejich srozumitelnost a logickou dostupnost, a to nejen pro občany.“³⁴

²⁹ BONČKOVÁ, Helena. *Lidská práva v Evropské unii po Lisabonské smlouvě* [online]. 2009 [cit. 2023-03-14]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/or4s2/>. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Katedra mezinárodních vztahů a evropských studií. Vedoucí práce Lubomír Majerčík (Dále jen Bončková)

³⁰ Když si Václav Klaus v roce 2009 podmínil podpis LS vyloučením možnosti zpochybnění Benešových dekretů a sám Klaus chtěl vytvořit poznámku pod čarou, což by znamenalo další problém pro EU (možná to byl ten důvod proč s tímto návrhem přišel tak dlouho). Místo toho Fišer začal spolupracovat s Reinfeldtem a vyšlo z toho Obecný protokol o postoupení ČR k Protokolu č. 30.

³¹ Bončková

³² Protokoly Lisabonské smlouvy ve znění Protokol č. 30. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-03-16]. Dostupné na webu: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/lisabonska-smlouva--konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>

³³ Viz Protokoly Lisabonské smlouvy ve znění Protokol č. 30, čl. 1, odst. 1. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-03-16]. Dostupné na webu: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/lisabonska-smlouva--konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>

³⁴ Viz. Lisabonská smlouva a její dopady s. 39

2.2. Definice lidských práv

„Práva fyzických osob, která plynou z pouhé příslušnosti k lidskému rodu. Vyplynou z lidské přirozenosti a principů humanity. Týkají se různých oblastí, v nichž jedinec nemá podléhat státu, pokud zároveň respektuje zákony.“³⁵ LP mají za cíl, zabránit nespravedlivému chování a mají chránit lidi bez rozdílu rasy, věku, sexuální orientace nebo pohlaví. LP především říkají, že jsme si všichni rovni. U těchto práv platí 4 přídavná jména: univerzální³⁶, nezrušitelná³⁷, nepromlčitelná³⁸ a nezadatelná³⁹.

V již zmíněném díle pana Krejčího jsem našel: „Vstup problematiky lidských práv do mezinárodní politiky je spojen s ideou ochrany individuálních práv přes hranice států či z úrovně mezinárodních organizací.“⁴⁰ Dále pan Krejčí pokračuje s výčtem některých lidských práv, která vyžadují mezinárodní spolupráci: „například právo na rozvoj, na mír, čisté a bezpečné životní prostředí.“⁴¹

LP jsou specifická tím, že jsou přidělena člověku už z podstaty, že je člověkem a nemusí se o ně nijak zasloužit a jsou nejlépeji dosažitelná, vycházejí z přirozenosti.⁴² Tento druh práva platí pro příslušníky každého státu a v jakémkoliv státě. To znamená, že i když by byl nějaký Čech zatčen na území třeba Thajska, mělo by se s ním jednat v souladu s lidskými právy a neměl by být například mučen.

2.3. Lisabonská smlouva a lidská práva

O ochraně LP se na poli EU vedou diskuse již velmi dlouho, ale i přes to zakotvení ochrany lidských práv do „primárního práva ES/EU“ bylo značně komplikované.⁴³ Ale tématem mé práce je jen LS, tudíž se zaměřím jen na ní.

EU bere otázky o lidských právech velmi vážně. Již v článku 2 SEU se o LP zmiňuje: „Unie je založena na hodnotách úcty k lidské důstojnosti, svobody, demokracie, rovnosti, právního státu a dodržování lidských práv, včetně práv příslušníků menšin.“⁴⁴ Z toho můžeme vyčíst, jak bude EU fungovat a na jakých hodnotách jí záleží (více v kapitole 3.2).

³⁵ Odmaturuj! S. 19

³⁶ Lidská práva platí pro všechny lidi bez jakéhokoliv rozdílu

³⁷ Nikdo nemá právo (ať má jakékoliv pravomoci) na sebrání lidských práv jedinci

³⁸ Člověk má neustále lidská práva, i když je nevykonává. Opakem mohou být třeba majetková práva

³⁹ Člověk se za žádných okolností nemůže vzdát svých práv

⁴⁰ Lidská práva s. 23

⁴¹ *Tamtéž*

⁴² Srov. Výukový materiál

⁴³ Viz Bončková

⁴⁴ Smlouva o Evropské unii ze dne 17. prosince 2007. ve znění čl. 2. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-03-14]. Dostupné na webu: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/lisabonska-smlouva-konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>.

Z předchozího citátu mi přijde, že v LS je otázce LP věnováno poměrně dost. A potvrzuje mi to i kniha Naděždy Šiškové: „*Proto lze na Lisabonskou smlouvu v tomto smyslu pohlížet nejen jako na nový začátek „unijní lidskoprávní ságy“, ale rovněž jí vnímat jako jednu z dalších částečně promarněných příležitostí na vytvoření svého vlastního koherentního a skutečného efektivního systému ochrany lidských práv na úrovni nadstátních entit.*“⁴⁵ Z toho mi plyne, že i přes fakt, že se LS věnuje lidským právům dost a bere je velmi vážně a dokonce kromě Listiny základních práv EU se věnuje lidským právům i v několika dalších směrech, mimo jiné přistoupení EU k Úmluvě na ochranu lidských práv a základních svobod^{46 47}, ale stále by něco mohlo být lepší a vytvořit nějaký systém, který by kontroloval ochranu lidských práv nezávisle na státech.

Jak zmiňuje Helena Bončková nejzásadnější článek ohledně lidských práv je článek 6, který uznává Listinu základních práv Evropské unie a srovnává právní sílu se smlouvami LS, ale zároveň: „*Listina nijak nerozšiřuje pravomoci Unie vymezené ve Smlouvách.*“⁴⁸

⁴⁵ ŠIŠKOVÁ, Naděžda a kol. *Lisabonská smlouva a její dopady na evropské, mezinárodní a vnitrostátní právo členských států*. Praha: Leges, 2012, s. 26. ISBN 978-80-87576-17-5. (Dále jen Lisabonská smlouva a její dopady)

⁴⁶ Základní dokument na ochranu lidských práv přijatý v Římě 1950. Přestože se nejedná o právní dokument má bezpochybný vliv na ochranu lidských práv

⁴⁷ Srov. Lisabonská smlouva a její dopady s. 26

⁴⁸ Smlouva o Evropské unii ze dne 17. prosince 2007. ve znění čl. 6 odst. 1. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-03-14]. Dostupné na webu: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/lisabonska-smlouva--konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>

3. Sociální práva⁴⁹

Definovat Sociální práva (Dále jen SP) je velmi obtížné, a jak píše Adam Holub ve své eseji, nikdo ještě nepřišel na žádnou definici, která by sjednotila všechna sociální práva: „*Současná světová jurisprudence navzdory tomu (navzdory rozsáhlým a komplikovaným debatám a rozhovorům, jak se dočteme dříve v citované práci) nedokázala nalézt jejich uspokojivou integrující definici a posunout příslušný diskurs tak, aby nezbylo než řešit již jen subtilní nuance, které vyplývají z průběžných přirozených socioekonomických změn ve společnosti*“⁵⁰ V pokračování článku, které doplňuje výše zmíněnou citaci, se píše, že se jedná jeden z posledních druhů práva, u kterého panuje značně rozdílné porozumění.⁵¹

Článek dále pokračuje a zmiňuje sociální práva a mezinárodní smlouvy. Adam Holub v této části své práce kritizuje tyto smlouvy z důvodu spousty možného výkladu: „*Vymezení práv v mezinárodních smlouvách a v Listině je vágní a vesměs jde o teleologické normy. Z toho vzniká problém jak jednoznačně posoudit jejich naplnění. A, samozřejmě, chybí jasné meze pro interpretaci.*“⁵²

Měli bychom si uvědomit, že SP spadají pod LP. Tuto úvahu opírám o nalezení seznamu předpisů „*Hospodářské, sociální a kulturní práva*“, kdy tento soupis předpisů byl podkapitolou, a tudíž podřazen LP.⁵³ Tuto úvahu jsem si ověřil i u výše zmíněného článku, kde se též píše o LP.⁵⁴

Jak usuzuji z názvu a z níže uvedených předpisů na webu *Zákony pro lidi*, jedná se o práva, která jsou velmi těsně spojena s lidmi a menšinami a jejich právy, na jaké a za jakých podmínek mají státní podporu apod. Například je zde *Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin*⁵⁵.

Moji úvahu potvrzuje i Wikipedie, kde se o tomto druhu práva píše: „*Sociální práva je metodické označení těch součástí lidských práv, která vymezují sociální záruky důstojné lidské*

⁴⁹ Ve své pilotní studii jsem udělal chybu, že jsem tento druh práva dal do singuláru. Tudíž jsem se poučil a snažil jsem se již pracovat s plurálem.

⁵⁰ HOLUB, Adam. Několik poznámek k podstatě a výkladu sociálních práv. *VŠEHRD: Spolek českých právníků* [online]. 29. 11. 2011 [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: https://www.vsehrd.cz/clanek/nekolik-poznamek-k-podstate-a-vykladu-socialnich-prav_99cfce6d-18a5-4bf8-a86f-2dc0b8b2abda. (Dále jen HOLUB, Adam)

⁵¹ Srov. *Tamtéž*

⁵² *Tamtéž*

⁵³ Viz. *Zákony pro lidi: Hospodářské, sociální a kulturní práva* [online]. 2010 [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/obor/hospodarska-socialni-a-kulturni-prava>.

⁵⁴ Srov. HOLUB, Adam

⁵⁵ *Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin* ze dne 1. února 1995. Ústavní zákon č. 96/1998 Sb. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné na webu: *Zákony pro lidi*. [online]. [cit. 2023-04-30]. Dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-96>

existence.“⁵⁶ Kromě této definice nás Wikipedia okazuje na dílo Jiřího Veselého, které doplňuje definici na Wikipedii: „... *práva (sociální) jejichž cílem je vyrovnání sociálních rozdílů, především v podobě nedostatků jedinců a určitých skupiny obyvatel v materiálním zajištění, rovnosti příležitostí a možnosti vlastního uplatnění a rozvoje*“⁵⁷

3.1. Vymezení

Pokud se budeme řídit výše zmíněnou definicí, která, jak píše Adam Holub (viz. 3. kapitola), nemůže být zcela přesná, protože kvalitní definice sociálních práv ještě neexistuje, vychází nám, že všechny právní obory, jenž se věnují začlenění, rovnosti nebo vyrovnání sociálních problémů, spadají do oboru SP.

Tudíž zde nalezneme Pracovní právo, Právo na sociální ochranu, rodinné právo nebo Antidiskriminační zákon. Ale pravděpodobně pod pojem sociální práva spadá mnohem víc právních norem. Ale nikde jsem bohužel nenašel dostatečné vymezení a definici.

⁵⁶ Sociální práva. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 14.5.2021 v 02:47. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Sociální_práva.

⁵⁷ VESELÝ, Jiří. *Právo sociálního zabezpečení*. Praha: Linde Praha, 2013, s. 312. ISBN 978-80-7201-915-1.

4. Lisabonská smlouva

4.1. Vznik a schvalování Lisabonské smlouvy

LS je velmi důležitá pro EU, ale i pro mojí seminární práci. Tudiž bych jí rád věnoval celou kapitolu a pokusím se vysvětlit aspoň v kostce co, jak a proč smlouva vznikla, která má spoustu odpůrců nejen v ČR a nahradila pokusy o Ústavu EU.

„Lisabonská smlouva je dalším, tentokrát velmi výrazným krokem k hlubší integraci členských států Evropské unie.“⁵⁸

Jak jsem napsal výše LS je náhradou za neúspěšné pokusy o tzv. Ústavu Evropské unie. V knize *Lisabonská smlouva a její dopady na evropské mezinárodní a vnitrostátní právo členských států* je popsána úloha Ústavy jako připravit podmínky hlasování a tím pádem rozhodování pro 21. století. Zároveň Ústava měla sjednotit EU navenek v názorech a především měla přiblížit fungování evropských orgánů a EU jako celek obyčejnému občanu Evropy. Přestože už to nějaký ten čas bude, co byly na evropské půdě pokusy o jednotnou Ústavu, můžeme zde najít podobné problémy, které řeší EU dodnes a jejíž řešení měla Ústava ulehčit: „*globálního nedostatku vody, energetické závislosti⁵⁹, imigrace, klimatický změn.*“⁶⁰

Hlavní rozdíl mezi Ústavou a LS můžeme vnímat, pomocí absence přímo potvrzené nadřazenosti Unie⁶¹ nad členskými státy: „Lisabonská smlouva neobsahuje na rozdíl od Ústavní smlouvy, žádný článek, který by formálně potvrzoval nadřazenost práva Unie nad vnitrostátními právními předpisy,“⁶² Dále článek pokračuje, že přestože je ve smlouvě zmíněno, že práva Unie nejsou víc než vnitrostátní právo, je ke smlouvě připojeno prohlášení č. 17: „Konference připomíná, že v souladu s ustálenou judikaturou Soudního dvora Evropské unie mají Smlouvy a právo přijímané Unii na základě Smluv přednost před právem členských států, za podmínek stanovených touto judikaturou“⁶³ Z tohoto prohlášení můžeme vyčíst, že

⁵⁸ CÍSAŘ, Miroslav. *Změny ve fungování Evropské unie po přijetí lisabonské smlouvy* [online]. 6.6.2013 [2023-02-07]. Dostupné z: https://is.ambis.cz/th/pxk6q/DP-Zmeny_ve_fungovani_Evropske_unie_po_prijeti_Lisabonske_smlouvy.pdf. Diplomová práce. Bankovní institut vysoká škola Praha, katedra finančnictví a ekonomických disciplín. Vedoucí práce Stanislav Heczko (Dále jen Změny v EU)

⁵⁹ Vyřešit zčásti energetickou závislost na státech (především jednom státu), které dlouhodobě porušují lidská práva, jsou agresivní vůči okolním státům a porušují mezinárodní práva, nás bohužel donutila až ruská válka na Ukrajině.

⁶⁰ Srov. ŠIŠKOVÁ, Naděžda. *Lisabonská smlouva a její dopady na evropské, mezinárodní a vnitrostátní právo členských států*. Praha: Leges, 2012, s. 16. ISBN 978-80-87576-17-5

⁶¹ Pojem Unie nahrazuje starší pojem Společenství

⁶² PÁVY, Eeva. Lisabonská smlouva. *Fakta a čísla o Evropském parlamentu* [online]. 2022 [cit. 2023-03-08]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/5/lisabonska-smlouva>.

⁶³ Lisabonská smlouva ze dne 13. prosince 2007 ve znění prohlášení č. 17. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-03-08]. Dostupné na webu: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/lisabonska-smlouva--konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>.

ve většině případů, mají rozhodnutí přednesené Unii větší význam než právo členských zemí. I když to přímo ze Smluv nevychází.

Vcelku rozsáhle píše o LS iDnes a celou smlouvu popisuje slovy: „*Když totiž do smlouvy nahlédnete, objevíte více než 250 stránek dlouhý seznam pozměňovacích návrhů k dnes platným smlouvám o Evropské unii a o Evropské společenství.*“⁶⁴ Následuje část, na které se shodli všichni odborníci, jak kritici i podporovatelé. Píše se v ní, že LS bude mít vliv na životy běžných občanů a fungování EU.⁶⁵

Ovšem mohlo to vypadat jinak. EU mohla mít vše vyřešené již v roce 2004⁶⁶, ale to „zhatili“ voliči ve Francii a v Nizozemsku, kteří podepsali na jaře v roce 2005 „odmítavé referendum“⁶⁷ a celé to „vypuklo“ nanovo. Nakonec vše vyústilo v jednání v Lisabonu, které již bylo úspěšné. Postoj Nizozemska a Francie, byl celkem oprávněný: „*The Economist byl také proti ústavě, protože vůbec nesplnila cíle vytyčené na laekenském summitu v roce 2001, totiž zjednodušení norem, jasnější rozdělení moci mezi centrum a vlády členských států, větší transparentnost a přiblížení Unie voličům.*“⁶⁸

Jak jsem již napsal, procesu schvalování předcházely pokusy o Ústavu, které však byly neúspěšné a EU musela přijít s jiným návrhem. „*Mezivládní výbor pověřený přípravou Evropskou reformní smlouvy zahájil činnost v Lisabonu dne 23. července. Znění smlouvy bylo schváleno na zasedání hlav států a předsedů a předsedkyň vlád v Lisabonu ve dnech 18.-19. října 2007. Lisabonská smlouva byla podepsána za přítomnosti předsedy Evropského parlamentu Hanse-Gerta Pottingera⁶⁹ dne 13. prosince 2007 poté, co předsedové Evropského parlamentu, Komise a Rady vyhlásili v Parlamentu Listinu základních práv EU⁷⁰.*“⁷¹

⁶⁴ MACEK, Lukáš. DOKUMENT: O čem je Lisabonská smlouva. *iDNES.cz* [online]. 13.6.2008. [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/dokument-o-cem-je-lisabonska-smlouva.A080613_185720_zahranicni_zra. (dále jen iDNES.cz)

⁶⁵ Srov. *Tamtéž*

⁶⁶ Na tomto pokusu o ústavu jsme se nemohli jako Česká republika nijak podílet, protože do EU jsme vstoupily v roce 2004 a to již návrh byl předložen a v roce 2004 jsme pouze vyjádřili svůj souhlas s touto euroústavou skrze podpis pod tuto smlouvu

⁶⁷ Srov. *iDNES.cz*

⁶⁸ THE ECONOMIST. Evropo, vstávat. *RESPEKT* [online]. 11.10. 2009. [cit. 2023-02-15]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2009/42/evropo-vstavat>. (dále jen The Economist)

⁶⁹ Jedná se o německého politika za CDU, který byl předsedou Evropského parlamentu od ledna 2007 do července 2009

⁷⁰ Jedná se o listinu, která zaručuje základní práv při výkonu evropského práva

⁷¹ ANON. Lisabonská smlouva. *Evropský parlament* [online]. Neuvedeno. [cit.2023-02-08]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/cs/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-lisbon>.

Po podpisu LS směřovaly pohledy k Evropskému parlamentu (Dále jen EP), který schválil tuto smlouvu dne 19. února 2008⁷². Než vstoupila v platnost musely jí ratifikovat členské státy a především ČR⁷³ a Irsko si daly na čas.

V ČR byl nejvýraznější kritik LS tehdejší prezident Václav Klaus⁷⁴: „*Tato změna pro dnešek i pro jakoukoliv budoucnost legitimizuje snahy té části naší veřejnosti, které není věc naší národní a státní existence lhostejná a která se tímto výsledkem nechce smířit*“⁷⁵ byla jedna z prvních reakcí bývalého prezidenta, který při podpisu LS se obával, že ČR přestane být suverénní stát⁷⁶. Václav Klaus na svém webu zveřejnil svůj komentář k této smlouvě publikovaný v MF DNES ze dne 27. prosince, který otevírá slovy: „*Jsem dnes a denně překvapován, kolik lidí se mě ptá, co je to ta Lisabonská smlouva.*“⁷⁷ Celá esej je rozdělena do 10 bodů, ve kterých se Václav Klaus snaží vysvětlit co vlastně LS znamená a jaký dle jeho názoru bude mít dopad na ČR. První kritika EU přichází hned v 2. bodě: „*Každá smlouva znamená tu drobné, tu zásadní posouvání evropské integračního procesu směrem k větší a větší unifikaci a centralizaci a k oslabování pozic a pravomocí členských států.*“⁷⁸ Další výtky míří z pera Václava Klause směrem k „*politické elitě*“: „*Přesto bylo na úrovni politických elit dohodnuto, že se všechny země pokusí tuto smlouvu schválit v parlamentech (aby snad prostí občané v referendech smlouvu opět nezamítli)*“⁷⁹ Obecně se dá shrnout celý postoj bývalého prezidenta jako strach, že LS nepovede k federalizaci celé EU a EU se z mezinárodní organizace nepřeorganizuje na „stát“: „*Lisabonská smlouva je krokem zpět k odmítnuté Evropské ústavě. Je dokumentem, který představuje výrazný posun od Evropy států k Evropě jednoho evropského státu.*“⁸⁰ Zda to byly opravdu jeho obavy nebo se jen na konci své politické kariéry rozhodl svěřt na vlně nacionalismu a kritiky EU se můžeme jen domnívat.

Jak vyplývá z předchozího odstavce Václav Klaus LS nakonec 3. listopadu podepsal, ale s velkým sebezapřením⁸¹. Český prezident se tak stal posledním státníkem, který smlouvu podepsal. Vymohl si výjimku týkající se sudetských Němců, která měla zabránit navrácení

⁷² Srov. *Tamtéž*

⁷³ V době vstupu LS v platnost probíhalo půlroční předsednictví České republiky, které skončilo velmi neslavně.

⁷⁴ Přestože Václav Klaus v roli předsedy vlády požádal o vstup do Evropské unie, jak stárnul začali se u něj projevovat antievropské názory až se stal jedním z nejhlasitějších kritiků EU

⁷⁵ MIKO, Martin. Lisabonské smlouva v rukou Václava Klause: Bývalý prezident podepsal pakt až po dvou letech. *G.cz* [online]. 1.11.2022. [cit. 2023-02-11]. Dostupné z: <https://g.cz/lisabonska-smlouva-v-rukou-vaclava-klause-byvaly-prezident-podepsal-pakt-az-po-dvou-letech>. (Dále jen G.cz)

⁷⁶ Srov. *Tamtéž*

⁷⁷ KLAUS, Václav. Lisabonská smlouva: manuál pro začátečníky. *Klaus.cz* [online]. 27.12.2008. [cit. 2023-02-11]. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/583>. (Dále jen Václav Klaus)

⁷⁸ *Tamtéž*

⁷⁹ Václav Klaus

⁸⁰ *Tamtéž*

⁸¹ Srov. *G.cz*

jejich majetku.⁸² Naopak první stát ratifikující LS bylo Maďarsko. Již od začátku se očekávalo, že o LS budou rozhodovat poslanci bez referenda, které zhatilo pokus o „euroústavu“ ve Francii a v Nizozemsku. V Irsku se to však bez referenda neobešlo: „Referendum proběhlo nakonec jen v Irsku, a to s kladným výsledkem, i když na druhý pokus.“⁸³ Naproti tomu The Economist okomentoval ratifikaci LS tímto způsobem: „Že se s ratifikací Lisabonské smlouvy pokračuje, ačkoli byla odmítnuta ve třech z šesti pořádaných referendech a desítka členských států raději navzdory slibům referendum vůbec neuspořádala, je trapná fraška.“⁸⁴ V této citaci se píše o dalších 5 referendech, která se měla uskutečnit. Ale snažil jsem se je dohledat a nic jsem nenašel. Jen tabulku s členskými zeměmi a jejich ratifikační proces. A jediná země s referendem bylo Irsko⁸⁵. Ale možná jsem jen špatně hledal, protože mi přijde divné, že by The Economist psal nějaký výmysl. Tabulku s výsledky hlasování příkládám v příloze č. 3⁸⁶.

LS vstoupila v platnost 1. prosince 2009: „Prvního prosince začala platit Lisabonská smlouva, jejímž smyslem je zjednodušit fungování EU a posílit její pozici ve světě“⁸⁷

4.2. Podoba Lisabonské smlouvy

LS je složena ze dvou smluv, které vzájemně tvoří jeden celek. Jedná se o SEU a o SFEU: „Tato smlouva a Smlouva o Evropské unii představují smlouvy, na nichž je Unie založena. Tyto dvě Smlouvy, které mají stejnou právní sílu, se označují jako „Smlouvy““⁸⁸

4.2.1. Smlouva o Evropské unii

Preambule SEU kromě vyjmenovaných nejvýše postavených postů v daných státech, najdeme i vytyčené cíle, které si dali tvůrci této smlouvy: „INSPIRUJÍCE se evropským kulturním, náboženským a humanistickým odkazem, ze kterého vzešly všeobecné hodnoty

⁸² Václav Klaus měl se sudetskými Němci vleklé neshody, dokonce to vyústilo do situace, kdy sudetští Němci žádali po Václavu Klausovi omluvu

⁸³ Změny v EU

⁸⁴ The Economist

⁸⁵ V prvním referendu pořádaném v roce 2008 bylo proti 53,4% občanů. O rok později proběhlo další a v tomto bylo již 67.13% pro přijetí

⁸⁶ ANON. Stav ratifikace Lisabonské smlouvy. *Lisabonská smlouva*. Neuvedeno [cit.2023-02-15]. Dostupné z: <https://lisabonskasmouva.webnode.cz/stav-ratifikace/>.

⁸⁷ ANON. Deset světových zpráv, které by vás neměly minout. *Respekt* [online]. 6. 12. 2009. [2023-02-15]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2009/50/deset-svetovych-zprav-ktere-by-vas-nemely-minout>.

⁸⁸ Smlouva o fungování Evropské unie ze dne 17. prosince 2007 ve znění čl. 1 odst. 2. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-03-07]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/lisabonska-smlouva-konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>.

nedotknutelných a nezadatelných práv lidských bytostí, demokracie, rovnosti, svobody a právního státu.“⁸⁹

Když jsem procházel tuto smlouvu, přišlo mi, že se jedná spíše o teoretické fungování a jsou zde popsány spíše zásady EU než její chod. Například Hlava III nese název ustanovení o orgánech. Hned v úvodu této hlavy se dozvíme: *Unie má institucionální rámec, jehož cílem je podporovat její hodnoty, sledovat její cíle, sloužit jejím zájmům, zájmům členských států, jakož i zajišťovat soudržnost, účinnost a kontinuitu jejich politik a činnost.*“⁹⁰ Následuje výčet unijních orgánů: EP, Evropská rada (Dále jen ER), Rada, Evropská centrální banka apod. Celá hlava pojednává o fungování evropských orgánů: „*Evropský parlament volí ze svých členů předsedu a předsednictvo.*“⁹¹ Z toho mi vychází výše zmíněný odhad, že SEU je takový návod jak by se měla EU chovat.

Hlava, která předcházela výše zmíněné Hlavě mi to nijak nevyvrátila: „*Ve všech svých činnostech dodržuje Unie zásady rovnosti svých občanů, kterým se dostává od jejich orgánů, institucí a jiných subjektů stejné pozornosti. Občan Unie je každá osoba, která má státní příslušnost členského státu*“⁹² Můžeme zde vidět malou paralelu třeba se Všeobecnou deklarací pro lidská práva (porov. 2.1.1), také se zde mluví o rovnosti všech obyvatel, zde se to jen vztahuje na občany EU nikoliv na lidstvo jako celek. Jak jsem psal výše tato smlouva je návod pro chod Unie a třeba bod o politických stranách říká, že by měly pomáhat občanům vyjádřit jejich vůli a zájmu občanů o politiku.

Hlavu I jsem více méně popsal v kapitole o vzniku a schvalování LS (srov. 3.1). Tato Hlava popisuje společná ustanovení, a především na první části se shodují jak kritici, tak příznivci (viz. 3.1): „*Tato smlouva představuje novou etapu v procesu vytváření stále užšího svazku mezi národy Evropy, v němž jsou rozhodnutí přijímat co nejotevřenější a co nejbliže*

⁸⁹ Smlouva o Evropské unii. Preambule. In: *Lisabonská smlouva*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-2-28]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/dokumenty/lisabonska_smlouva.pdf.

⁹⁰ Smlouva o Evropské unii ze dne 17. prosince 2007. ve znění čl. 13 odst. 1. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-03-06]. Dostupné na webu: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/lisabonska-smlouva--konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>

⁹¹ Smlouva o Evropské unii ze dne 17. prosince 2007. ve znění čl. 14 odst. 4. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-03-06]. Dostupné na webu: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/lisabonska-smlouva--konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>

⁹² Smlouva o Evropské unii ze dne 17. prosince 2007. ve znění čl. 9. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-03-06]. Dostupné na webu: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/lisabonska-smlouva--konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>

občanům.“⁹³ V druhé části se již názory rozcházejí, ale tuto problematiku jsem již popsal výše.

Tato smlouva je složena ze 2 kapitol. 2. kapitola, která následuje, nese název: „*Zvláštní ustanovení o společné zahraniční a bezpečnostní politice*“⁹⁴ Jak zmiňuji výše (viz. Kapitola 3.1) Václav Klaus ve své kritice LS kritizuje, že každým krokem se přibližujeme k centralizaci a oslabení pozic členských států. Při pročitání této kapitoly jsem možná přišel na důvod, proč se o tom zmiňoval⁹⁵. V článku 26 se píše: „*Evropská rada*⁹⁶ *určuje strategické zájmy Unie, stanoví cíle a vymezuje obecné směry společné zahraniční a bezpečnostní politiky, včetně věcí souvisejících s obranou. Evropská rada přijímá nezbytná rozhodnutí.*“⁹⁷ Na základě tohoto úryvku se může zdát, že členské státy již nemohou vést samostatně dialogy na mezinárodní úrovni o své vlastní bezpečnosti, a především nebudou již moci rozhodovat třeba od koho budou kupovat zbraně a podobně. Realitou však je, že každý stát vystupuje v zahraniční politice samostatně a ER jen vymezuje priority a směr, jakým se Unie vydá.⁹⁸

Jedno omezení zde však platí: „*Členské státy aktivně a bezvýhradně podporují zahraniční a bezpečnostní politiku Unie v duchu loajality a vzájemné solidarity a respektují činnost Unie v této oblasti. Členské státy spolupracují na rozšiřování a rozvoji své vzájemné politické solidarity. Zdrží se jakéhokoli jednání, které je v rozporu se zájmy Unie nebo může snižovat účinnost jejího působení jako soudržné síly v mezinárodních vztazích.*“⁹⁹ To podle mě znamená, že my, jako ČR, můžeme jednat s kýmkoliv, třeba s USA nebo s Tchaj-wanem nebo třeba s Austrálií, ale nesměli by jsme spolupracovat na mezinárodní úrovni s Čínou a už vůbec ne s Ruskem. A v souvislosti s Ruskou federací platí fráze „*může snižovat účinnost*

⁹³ Smlouva o Evropské unii ze dne 17. prosince 2007. ve znění čl. 1. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-03-06]. Dostupné na webu: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/lisabonska-smlouva--konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>

⁹⁴ Smlouva o Evropské unii ze dne 17. prosince 2007. ve znění kapitola 2. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-03-06]. Dostupné na webu: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/lisabonska-smlouva--konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>

⁹⁵ S kritikou Evropské unie v podání Václava Klause zásadně nesouhlasím.

⁹⁶ Členy Evropské rady jsou hlavy států členských zemí. Českou republiku zastupuje předseda vlády, tudíž Petr Fiala, ale třeba Francii zastupuje prezident Emmanuel Macron.

⁹⁷ Smlouva o Evropské unii ze dne 17. prosince 2007. ve znění čl. 26 odst. 1. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-03-06]. Dostupné na webu: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/lisabonska-smlouva--konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>

⁹⁸ ANON. Jak funguje Evropská rada. *Evropská rada* [online]. 2022 [cit. 2023-03-04]. Dostupné z: [Jak funguje Evropská rada - Consilium \(europa.eu\)](https://www.evropska-rada.eu/)

⁹⁹ Smlouva o Evropské unii ze dne 17. prosince 2007. ve znění čl. 24 odst. 3. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-03-06]. Dostupné na webu: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/lisabonska-smlouva--konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>

jejího působení jako soudržné síly v mezinárodních vztazích“ dvojnásob. A podle mě v tomto případě je tento bod velmi důležitý,

Následuje Oddíl 2: „Ustanovení o společné bezpečnostní a obranné politice“¹⁰⁰ Jak už název napovídá, tato pasáž pojednává o bezpečnosti Evropy: „Společná bezpečnostní a obranná politika je nedílnou součástí společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Zajišťuje Unii operativní schopnost, která se opírá o civilní a vojenské prostředky. Unie je může použít pro mise vedené mimo území Unie k udržení míru, předcházení konfliktům a posílení mezinárodní bezpečnosti v souladu se zásadami Charty Organizace spojených národů. Plnění těchto úkolů je založeno na využití schopností poskytnutých členskými státy.“¹⁰¹ Celkově mi celý tento oddíl připomíná opatření při ohrožení míru ze strany OSN. Kdy po všech mírových pokusech, jako je rezoluce, embargo, bojkot a sankce, přichází vojenské mise v podání „modrých přileb“¹⁰². Největší rozdíl je, že v podání OSN se jedná o celý svět, ale v případě Smlouvy o Evropské unii se bavíme jen o území Evropy.¹⁰³ Další rozdíl je pravděpodobně, že OSN má vlastní armádu – již zmiňované tzv. modré barety¹⁰⁴ – a Smlouva o Evropské unii počítá s armádami členských států: „Pro provádění společné bezpečnostní a obranné politiky dávají členské státy Unii k dispozici civilní a vojenské schopnosti, aby přispěly k plnění cílů vymezených radou“¹⁰⁵ Ale i zde jsem našel menší podobnost s OSN: „V rámci rozhodnutí přijatých podle článku 43 může Rada svěřit provádění některé mise skupině členských států, které si to přejí a mají pro takovou misi nezbytné schopnosti.“¹⁰⁶

Vzniká zde Agentura pro oblast rozvoje obranných schopností, výzkumu, pořizování a vyzbrojování¹⁰⁷, která má za úkol mimo jiné: „Přispívat k určení cílů vojenských schopností

¹⁰⁰ Smlouva o Evropské unii ze dne 17. prosince 2007. ve znění oddíl 2. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-03-06]. Dostupné na webu: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/lisabonska-smlouva--konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>.

¹⁰¹ Smlouva o Evropské unii ze dne 17. prosince 2007. ve znění čl. 42 odst. 1. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-03-06]. Dostupné na webu: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/lisabonska-smlouva--konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>.

¹⁰² Informace o Opatření při ohrožení míru mám z hodin ZSV ze dne 27.2.2023 cca 14 hodin od pana profesora Davida Novotného

¹⁰³ Nevím, zda jsem to pochopil správně, ale ze smlouvy jsem to vyčetl takto.

¹⁰⁴ Název vychází, jak už název vypovídá, z barvy baretů, které jednotky na svých misích nosí

¹⁰⁵ Smlouva o Evropské unii ze dne 17. prosince 2007. ve znění §42 odst. 3. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-03-06]. Dostupné na webu: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/lisabonska-smlouva--konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>. (Dále jen Článek 42)

¹⁰⁶ Smlouva o Evropské unii ze dne 17. prosince 2007. ve znění čl. 44 odst. 1. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-03-06]. Dostupné na webu: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/lisabonska-smlouva--konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>.

¹⁰⁷ Článek 42

členských států a hodnotit dodržování závazků týkajících se schopností přislíbených členskými státy“¹⁰⁸

V *Závěrečném ustanovení* je popsán postup pro přijímání změn¹⁰⁹

Po projetí celé smlouvy se mi potvrdila původní hypotéza. Tato smlouva je spíše teoretická a pro mojí seminární práci nemá moc velký význam. Mnohem důležitější je *Smlouva o fungování Evropské unie*

4.2.2. Smlouva o fungování Evropské unie

SFEU zde byla již před LS, jen se jmenovala Smlouva o založení Evropské unie¹¹⁰

Jak jsem zmiňoval v kapitole 3.2.1, pro mojí seminární práci je mnohem důležitější SFEU. Tato smlouva by neměla pojednávat o EU jako celku, ale spíše o vztahu Unie se členskými státy a společném rozdělení pravomocí: „*Tato smlouva upravuje fungování Unie a stanoví oblasti, meze a způsob výkonu jejich pravomocí.*“¹¹¹ Web EP píše: „*Lisabonskou smlouvou nejsou na Unii přeneseny žádné nové výlučné pravomoci. Mění se však způsob, jímž Unie vykonává své stávající pravomoci. Nová smlouva zavádí některé nové (sdílené) pravomoci, podporuje zapojení občanů a jejich ochranu, vytváří nové institucionální uspořádání a mění rozhodovací prostředky s cílem zlepšit jejich efektivitu a transparentnost.*“¹¹² Tento web, dle mě, jen potvrzuje mojí původní hypotézu.

V článku 3 je popsáno v jakých oborech má „výluční právo“ Unie: „*celní unie, stanovení pravidel hospodářské soutěže nezbytných pro fungování vnitřního trhu, měnová politika pro členské státy, jejichž měnou je euro*¹¹³, *zachování biologických mořských zdrojů v rámci společné rybářské politiky, společná obchodní politika*“¹¹⁴ kromě těchto pravomocí

¹⁰⁸ Smlouva o Evropské unii ze dne 17. prosince 2007. ve znění čl. 45 odst. 1a. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-03-06]. Dostupné na webu: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/lisabonska-smlouva--konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>.

¹⁰⁹ Smlouva o Evropské unii ze dne 17. prosince 2007. ve znění čl. 48 odst. 1. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-03-06]. Dostupné na webu: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/lisabonska-smlouva--konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>.

¹¹⁰ Srov. Fakta a čísla

¹¹¹ Smlouva o fungování Evropské unie ze dne 17. prosince 2007 ve znění čl. 1 odst. 1. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-03-07]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/lisabonska-smlouva--konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>.

¹¹² Fakta a čísla

¹¹³ Tento bod se bohužel České republiky stále netýká a dlouho týkat asi nebude. Stále nesplňujeme Maastrichtská kritéria a nic nenasvědčuje, že bychom v nejbližší době splňovali.

¹¹⁴ Smlouva o fungování Evropské unie ze dne 17. prosince 2007 ve znění čl. 3 odst. 1. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-03-07]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/lisabonska-smlouva--konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>

má EU možnost podepsat mezinárodní smlouvy, přímo týkající se vnitřních pravomocí, je stanoveno právním aktem nebo má vliv na chod celé unie.¹¹⁵

Naopak s členskými státy přímo sdílí: „*vnitřní trh, sociální politika, pokud jde o hlediska vymezená v této smlouvě*¹¹⁶, *hospodářská, sociální a územní soudržnost, zemědělství a rybolov, vyjma zachování biologických mořských zdrojů, životní prostředí, ochrana spotřebitele, doprava, transevropské sítě, energetika, prostor svobody, bezpečnosti a práva, společné otázky bezpečnosti v oblasti veřejného zdraví, pokud jde o hlediska vymezená v této smlouvě*¹¹⁷ Všechny sdílené pravomoce mají společné, že se buď přímo nebo i nepřímou (např. „*prostor svobody, bezpečnosti a práva*¹¹⁸) nějak týkají členských států a pro usnadnění je pro obě strany výhodnější, aby byly sdílené.

Kromě těchto sdílených odvětví je zde ještě jedna kategorie, která vyhrazuje činnosti, u kterých má Unie právo koordinovat nebo jinak doplňovat členské státy: „*ochrana a zlepšování lidského zdraví, průmysl, kultura, cestovní ruch, všeobecné vzdělávání, odborné vzdělávání, mládež a sport, civilní ochrana, správní spolupráce.*¹¹⁹ Pokud se pořádně zamyslíme, můžeme v tom vidět spojitost. Většina se nějak dotýká občanů Unie a tímto článkem si Unie zajistila možnost, pokud by nějaký členský stát začal omezovat třeba „*právo na vzdělání*“, mimo jiné jedno z lidských práv (viz 2. kapitola), mohla by zasáhnout a pokusit se navrátit vše do pořádku. Anebo mě ještě napadá, že všechna odvětví jsou velmi nákladná a aby dobře fungovala je potřeba nějaká ta podpora ze strany Unie a té se to zase může vrátit ve velké základně podporovatelů EU.

Smlouva je rozdělená na části. Části jsou rozdělené na Hlavy a Hlavy jsou rozdělené na kapitoly. Každá Hlava se zabývá nějakým odvětvím. Např.: Hlava XIII ve třetí části¹²⁰ je

¹¹⁵ Smlouva o fungování Evropské unie ze dne 17. prosince 2007 ve znění čl. 3 odst. 2. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-03-07]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/lisabonska-smlouva--konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>

¹¹⁶ Tady se již přímo dotýkám mé seminární práce

¹¹⁷ Smlouva o fungování Evropské unie ze dne 17. prosince 2007 ve znění čl. 4 odst. 2. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-03-07]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/lisabonska-smlouva--konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>

¹¹⁸ *Tamtéž*

¹¹⁹ Smlouva o fungování Evropské unie ze dne 17. prosince 2007 ve znění čl. 6. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-03-08]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/lisabonska-smlouva--konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>

¹²⁰ Tato část se zabývá Vnitřní politikou a činností Unie

nazvána Kultura a píše se zde mimo jiné o podpoře Unie kultury v členských státech, přičemž ale musí respektovat regionální a národní rozdílnost.¹²¹

V poslední části, která se věnuje závěrečným a obecným ustanovením se píše především o nějakých povinnostech, závazcích nebo pravidlech úředníků, členských států a orgánů.

4.3. Sociální práva v Lisabonské smlouvě

Jak se dočteme na webu BusinessINFO.cz, LS navazuje na Bílou knihu o evropské sociální politice¹²². V této souvislosti odsouhlasily členské státy lisabonský program, který zdůrazňoval garanci minimálního příjmu, rovný přístup ke vzdělání nebo zabezpečení bydlení pro všechny. Autor článku zdůrazňuje, že tento lisabonský program vedl ke vzniku 4 hlavních společných cílů: „*Usnadnění účasti v zaměstnání a přístup ke zdrojům, právům, zboží a službám všem lidem, prevence rizika sociálního vyloučení, pomoc nejvíce ohroženým skupinám obyvatel a mobilizace všech stran účastnících se boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení*“¹²³

Dále se v článku dočteme o způsobu realizace: „*Nástrojem její realizace se stávají tříleté reformní programy, tzv. Národní programy reform, které v sobě slučují reformy v oblasti hospodářské politiky a politiky zaměstnanosti*“¹²⁴

Pokud se koukneme do samotné smlouvy, uvidíme, že tzv. sociální politika, začíná hlavou IX neboli Zaměstnaností¹²⁵. Vzhledem k faktu, že jednotlivé hlavy jsou v této smlouvě uspořádány dle tématu, tak následují další hlavy se stejným nebo podobným zaměřením. Dle názvu usuzuji, že prostřední hlava ze „sociální trojice“ je nejdůležitější. Jmenuje se Sociální politika¹²⁶. Závěrečná hlava se věnuje Evropskému sociálnímu fondu¹²⁷. Tento fond má na

¹²¹ Smlouva o fungování Evropské unie ze dne 17. prosince 2007 ve znění čl. 167 odst. 1. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-03-08]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/lisabonska-smlouva--konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>.

¹²² „*Hospodářský pokrok musí být v souladu s pokrokem sociálním*“

¹²³ Srov. ANON. Sociální politika v Evropské unii. *BusinessINFO.cz* [online]. 29.05.2009 [cit. 2023-05-06]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/socialni-politika-v-evropske-unii/>. (Dále jen Sociální politika EU)

¹²⁴ *Tamtéž*

¹²⁵ Smlouva o Evropské unii ze dne 17. prosince 2007, ve znění Hlava IX. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-05-06]. Dostupné na webu: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/lisabonska-smlouva--konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>.

¹²⁶ Smlouva o Evropské unii ze dne 17. prosince 2007, ve znění Hlava X. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-05-06]. Dostupné na webu: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/lisabonska-smlouva--konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>.

¹²⁷ Smlouva o Evropské unii ze dne 17. prosince 2007, ve znění Hlava XI. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-05-06]. Dostupné na webu: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/lisabonska-smlouva--konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>.

starost ulehčit zaměstnávání zaměstnanců: „Pro zlepšení možnosti zaměstnávání pracovníků na vnitřním trhu, a tím pro zvyšování životní úrovně se podle následujících ustanovení zřizuje Evropský sociální fond.“¹²⁸

¹²⁸ Smlouva o Evropské unii ze dne 17. prosince 2007. ve znění článku 162. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-05-06]. Dostupné na webu: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/lisabonska-smlouva--konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>

5. Porovnání sociálních práv v českém právním řádu a v Lisabonské smlouvě

5.1. Cíle v článku 153

Hned v první větě se dočteme, že článek 153 přímo navazuje na článek 151, téže hlavy: „*Za účelem dosažení cílů stanovených v článku 151 Unie podporuje a doplňuje činnost členských států...*“¹²⁹

V článku 151 se dočteme: „... *mají za cíl podporu zaměstnanosti, zlepšování životních a pracovních podmínek tak, aby bylo možno tyto podmínky vyrovnat a přitom udržet jejich zvýšenou úroveň, přiměřenou sociální ochranu, sociální dialog, rozvoj lidských zdrojů za účelem trvale vysoké zaměstnanosti a boj proti vyloučením.*“¹³⁰ Článek 151 se mimo jiné týká pracovního práva, které se zaměřuje právě na zaměstnanost a pracovní podmínky. Dle slov SFEU článek 151 navazuje na fungování vnitřního trhu a na sbližování právních a správních předpisů: „*Soudí, že takový vývoj bude výsledkem nejen fungování vnitřního, který napomůže harmonizaci sociálních systémů, ale také výsledkem postupů stanovených Smlouvami a sbližování právních a správních předpisů.*“¹³¹

V komentáři LS jsem se dočetl o článku 151: „*Samotná ustanovení tohoto článku mají programový a deklaratorní charakter. Jinak řečeno, nevyplývají z nich bezprostředně práva či povinnosti, kterých by se mohly subjekty dovolávat před soudním orgánem.*“¹³² Jako příklad zde autoři uvádí rozsudek *Zaera*, ve kterém soudní dvůr potvrzuje programový charakter, ale zároveň poznamenává, že pomáhá interpretovat Smlouvy a sekundární právo.¹³³

Na oficiálním webu EU – *Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci* – se o článku 153 dočteme: „*Článek 153 Smlouvy o fungování Evropské unie opravňuje k přijímání směrnic v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.*“¹³⁴ Na konci článku je další pasáž týkající se Hlavy X LS: „*S Amsterodamskou smlouvou*¹³⁵ v roce 1997 byla začleněním sociální dohody do Smlouvy dále posílena zákonodárna pravomoc v oblasti

¹²⁹ Smlouva o fungování Evropské unie ze dne 17. prosince 2007 ve znění čl. 153 odst. 1. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/lisabonska-smlouva--konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>

¹³⁰ Viz Smlouva o fungování Evropské unie ze dne 17. prosince 2007 ve znění čl. 15. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/lisabonska-smlouva--konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>

¹³¹ *Tamtéž*

¹³² SYLLOVÁ, Jindřiška a kol. *Lisabonská smlouva: komentář*. Praha: C.H. BECK, 2010. s. 573. ISBN 978-80-7400-339-4. (Dále jen Lisabonská smlouva: komentář)

¹³³ Srov. *Tamtéž*

¹³⁴ Anon. Evropská směrnice o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci. *Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci* [online]. Neuvedeno [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://osha.europa.eu/cs/safety-and-health-legislation/european-directives>.

¹³⁵ Tato smlouva měla za cíl poskytnout institucionální kapacity v reakci na nové problémy

evropských sociálních politik. Lisabonská smlouva, kromě přečíslování článků o sociální politice, zachovala podstatu ustanovení původních článků 136 a násl Smlouvy o ES (nyní články 151 a násl. Smlouvy o fungování Evropské unie) ¹³⁶

5.1.1. Zlepšování pracovního prostředí

První bod článku 153 doporučuje členským státům, aby bylo chráněno pracovní prostředí: „zlepšování pracovního prostředí tak, aby bylo chráněno zdraví a bezpečnost pracovníků“, ¹³⁷ Pracovním podmínkám se věnuje též Listina základních práv EU a to konkrétně článek 31 ¹³⁸: „Každý pracovník má právo na pracovní podmínky respektující jeho zdraví, bezpečnost a důstojnost.“ ¹³⁹ Pokud jsem pochopil rozdíl mezi těmito listinami správně, SFEU se vztahuje na členské státy a dává jim doporučení, jak by měly mít postavený právní řád, naopak Listina základních práv EU se týká především orgánů a institucí: „Ustanovení Listiny jsou při dodržení zásady subsidiarity určena v první řadě orgánům, institucím a jiným subjektům Unie. Členským státům jsou určena výhradně, pokud uplatňují právo Unie, nikoliv jedná-li ve sféře čistě vnitrostátního práva.“ ¹⁴⁰ V komentáři k Lisabonské smlouvě je zmíněno, že tento text (viz. výše) je totožný s Amsterodamskou smlouvou (viz. 4.1). Abychom mohli správně rozebrat a porovnat znění v Lisabonské smlouvě s českým právem, musíme si uvědomit, jak na pojem „pracovní prostředí“ pohlížel SD ¹⁴¹: „Dospěl k závěru, že je třeba tato ustanovení vykládat velmi široce, přičemž je třeba zohledňovat veškeré faktory fyzikální a jiné, které jsou způsobilé ovlivňovat zdraví či bezpečnost pracovníků v jejich pracovním prostředí, včetně některých aspektů organizace pracovního času“

V textu SFEU se setkáváme s pojmem zdraví, na které je potřeba pohlížet, podle SD, trochu v širším výkladu, než by možná většinu lidí napadlo: „Pojem „zdraví“ je podle SD nutno vykládat v souladu s ustanoveními preambule Ústavy WHO (celou Preambuli jsem

¹³⁶ Tamtéž

¹³⁷ Smlouva o fungování Evropské unie ze dne 17. prosince 2007 ve znění čl. 153 odst. 1a. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/lisabonska-smlouva--konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>.

¹³⁸ Lisabonská smlouva: komentář s. 580

¹³⁹ Listina základních práv EU ze dne 7. prosince 2000 ve znění čl.31 odst. 1. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Evropská komise. [online]. [cit.2023-03-19]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/eu-charter-fundamental-rights_cs.

¹⁴⁰ Anon. Listina základních práv Evropské unie. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 13.4.2011 [cit.2023-03-19]. Dostupné z:

https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/cr_v_evrope/pravo_evropske_unie/lisabonska_smlouva/listina_zakladnich_prav_evropske_unie.html.

¹⁴¹ V tomto rozsudku byli proti sobě Spojené království a Rada, rozsudek byl vydán v roce 1996 a v Lisabonské smlouvě se týká článků 153 a 168 Smlouvy o fungování Evropské unie

příloživ v příloze č. 4), *tedy jako stav fyzické, mentální a sociální pohody, a ne pouze jako absenci nemoci či slabosti.*“¹⁴²

Důvodem proč se pracovní podmínky liší stát od státu, i přes neoddiskutovatelný fakt, že EU má jedny z nejlepších pracovních podmínek na světě, je, že každý stát si určuje vlastní normy, ale musí navázat na minimum určené orgány EU¹⁴³

5.1.1.1. Pracovní prostředí v českém právním řádě

V českém právním řádě se této problematice věnují celkem dost. Příkladem mohou uvést například Nařízení vlády č. 101/2005 Sb.: „*Nařízení vlády o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí*“¹⁴⁴ Ale problém je, že toto nařízení vešlo v platnost dlouho před Lisabonskou smlouvou, můžeme to vzít jako důkaz o snahu o kvalitní pracoviště dlouho před Smlouvou o fungování EU¹⁴⁵ a zároveň to dokazuje, že i EU chtěla mít pro občany nejlepší pracoviště.

Asi nejvíce se této problematice věnuje Zákoník práce, který dle definice Wikipedie znamená: „*Zákoník práce je zákoník upravující převážnou část českého individuálního pracovního práva.*“¹⁴⁶ Současný zákoník práce je z roku 2007¹⁴⁷, což je sice před LS, což může značit, že zaznamenal veškerá doporučení z LS. Pokud jsem pochopil správně smysl zákoníků, jedná se o soubor právních norem týkajících se zaměstnance a zaměstnavatele,

Český zákoník práce se problematice zdraví, bezpečnost pracovníků a pracovnímu prostředí a jeho zlepšování věnuje část 5.

V páté části, pod názvem: „*Bezpečnost a ochrana zdraví při práci*“¹⁴⁸, se ke zlepšování pracovního prostředí píše: „*Při přijímání a provádění technických, organizačních a jiných opatření k prevenci rizik je zaměstnavatel povinen vycházet ze všeobecných preventivních zásad*“¹⁴⁹ Mezi zásady se rozumí: „*omezení vzniku rizik, přizpůsobení pracovních podmínek potřebám zaměstnanců s cílem omezení působení*

¹⁴² Lisabonská smlouva: komentář s. 581

¹⁴³ Srov. Lisabonská smlouva: komentář s. 581

¹⁴⁴ Nařízení vlády ze dne 1.3.2005. Nařízení vlády č. 101/2005 Sb. In: Sbíрка zákonů. Dostupné na webu: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-101>.

¹⁴⁵ Hned v prvním odstavci se dovíme, že nařízení navazuje na na předpisy Evropských společenství a poznámka pod čarou nám to rozšiřuje: „*Směrnice rady 89/654/EHS ze dne 30. listopadu 1989 o minimálních bezpečnostních a zdravotních požadavcích na pracoviště (první dílejší směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice rady 89/397/EHS) – Čl. 1 a příloha 1*

¹⁴⁶ Zákoník práce (Česko. 2006). *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 12.6.2022 v 9:55. [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Z%C3%A1kon%C3%ADk_pr%C3%A1ce_\(%C4%8Cesko,_2006\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Z%C3%A1kon%C3%ADk_pr%C3%A1ce_(%C4%8Cesko,_2006)).

¹⁴⁷ *Tamtéž*

¹⁴⁸ Zákoník práce ze dne 1. ledna 2007. Zákon č. 262/2006 Sb. Ve znění Část pátá. In: *Sbíрка zákonů*. Dostupné na webu: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262>.

¹⁴⁹ Zákoník práce ze dne 1. ledna 2007. Zákon č. 262/2006 Sb. Ve znění §102/5. In: *Sbíрка zákonů*. Dostupné na webu: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262>.

negativních vlivů práce na jejich zdraví, nahrazování nebezpečných technologií, výrobních a pracovních prostředků, surovin a materiálů méně nebezpečnými nebo méně rizikovými v souladu s vývojem nejnovějších poznatků vědy a techniky, ...“¹⁵⁰

Podle mě tento paragraf částečně splňuje podmínky požadované v LS, ale jako vždy by se mělo co zlepšovat. Napadá mě, že bychom mohli rozproudit debatu zda § 102 se dostatečně věnuje mentálnímu zdraví a sociální pohodě nebo se jen zaměřuje na klasické pojetí zdraví (viz. 4.1.1.). Bohužel si myslím, že je to spíše ta druhá možnost, ale postupně se to začíná zlepšovat.¹⁵¹

5.1.2. Pracovní podmínky

Další oblast, kterou Unie podporuje jsou pracovní podmínky.¹⁵² Pod tímto pojmem se myslí: „*podmínky či okolnosti, za kterých vykonává pracovník svou práci v pracovním vztahu.*“¹⁵³ Definice pojmu „*pracovní podmínky*“ pokračuje dál a popisuje co si pod daným pojmem máme představit a kterých záležitostí se pojem týká: „*se budou vztahovat zejména na pracovní dobu, vyvážení pracovního a soukromého života, překážky v práci, ochranu určitých kategorií zaměstnanců (např. těhotných žen, matek, zdravotně postižených, seniorů), čerpání dovolené, rovné zacházení a ochranu před diskriminací, na vznik pracovního poměru, jeho trvání a konec, konkurenční doložky aj.*“¹⁵⁴ Z toho plyne, že pod relativně krátkým pojmem se skrývá celkem hodně záležitostí.

Tuto definici potvrzuje i Klára Slámová ve své diplomové práci věnující se této problematice: „*Při výkonu zaměstnání je velmi důležité nastavit podmínky pro řádný výkon práce, především z důvodu ochrany zdraví a života zaměstnance. Také je důležité organizačně zabezpečit výkon práce, vymezit dobu kdy zaměstnanec pracuje a kdy naopak odpočívá a v neposlední řadě zaměstnance motivovat k dalším pracovním výkonům adekvátní odměnou.*“¹⁵⁵ Navíc se zde setkáváme i s odměnou za odvedenou práci, ale této problematice se zde nebudu věnovat, protože článek 153 se tomuto tématu nevěnuje: „*Tento článek se nevztahuje na odměnu za práci, na právo sdružovat se, na právo na stávku ani na právo na*

¹⁵⁰ *Tamtéž*

¹⁵¹ Tato problematika je dosti rozsáhlá, tudíž se jí nehodlám věnovat-

¹⁵² Smlouva o fungování Evropské unie ze dne 17. prosince 2007 ve znění čl. 153 odst. 1b. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-03-22]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publickace/lisabonska-smlouva--konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>.

¹⁵³ Lisabonská smlouva: komentář s. 581

¹⁵⁴ Lisabonská smlouva: komentář s. 581-582

¹⁵⁵ SLÁMOVÁ, Klára. *Pracovní podmínky* [online]. 2016 [cit. 2023-03-22]. Dostupné z: https://scholar.google.com/scholar?hl=cs&as_sdt=0%2C5&q=pracovn%C3%AD+podm%C3%ADnky&btnG=. Diplomová práce, Masarykova Univerzita, Právnická fakulta, Katedra pracovního práva a sociálního zabezpečení. Vedoucí práce Milan Galvas.

vyluku. ¹⁵⁶ O odměňování se dočteme až v článku 157: „Odměnou ve smyslu tohoto článku se rozumí obvyklá základní či minimální mzda nebo plat...“¹⁵⁷

5.1.2.1. Pracovní podmínky v českém právním řádě

V Zákoníku práce v části věnované „*Obecná ustanovení o pracovní době a délka pracovní doby*“¹⁵⁸ se velmi rozsáhle píše o tomto problému a myslím, že o pracovní době má Česká republika celkem jasno a má to celkem dobře vypracované. V zákoníku práce najdeme paragraf tykající se délky týdenní pracovní doby, denní, délka prac. doby u zaměstnanců mladších 18 let („*U zaměstnanců mladších 18 let nesmí délka směny v jednotlivých dnech překročit 8 hodin a ve více základních pracovněprávních vztazích podle § 3 nesmí délka týdenní pracovní doba ve svém souhrnu překročit 40 hodin týdně*“¹⁵⁹) nebo i přestávka v práci¹⁶⁰ („*Zaměstnavatel je povinen poskytnout zaměstnanci nejdéle po 6 hodinách nepřetržité práce přestávku v práci na jídlo a oddech v trvání nejméně 30 minut*“¹⁶¹). Zkrátka vše, co by podle mě mělo být zmíněno ohledně pracovní doby.

Pod pojmem „*vyvážení pracovního a soukromého života*“ si každý může představit něco jiného. Někdo, že po doděláním pracovní doby se na práci doma ani nekoukne, ale někdo zase pracuje celé dny a neodpočine si ani na dovolené. V zákoníku práce je určena maximální pracovní doba za týden, která je stanovena na 40 hodin. Pokud člověk pracuje na směny, je od sebe oddělena vícesměnná směna: „*s vícesměnným nebo nepřetržitým pracovním režimem 37,5 hodiny týdně*“¹⁶² nebo dvousměnná směna: „*s dvousměnným pracovním režimem 38,75 hodiny týdně*“^{163 164}

¹⁵⁶ Smlouva o fungování Evropské unie ze dne 17. prosince 2007 ve znění čl. 153 odst. 5. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-03-22]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/lisabonska-smlouva--konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>.

¹⁵⁷ Viz Smlouva o fungování Evropské unie ze dne 17. prosince 2007 ve znění čl. 157 odst. 2. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-03-22]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/lisabonska-smlouva--konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>.

¹⁵⁸ Zákoník práce ze dne 1. ledna 2007. Zákon č. 262/2006 Sb. Ve znění Část čtvrtá. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné na webu: *Zákony pro lidi*. [online]. [cit. 2023-03-23]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262>.

¹⁵⁹ Zákoník práce ze dne 1. ledna 2007. Zákon č. 262/2006 Sb. Ve znění § 79a. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné na webu: *Zákony pro lidi*. [online]. [cit. 2023-03-23]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262>.

¹⁶⁰ Tady bych možná vytkl, že přestávka na jídlo se nezapočítává do pracovní doby, přestože jsme stále v práci a není to náš volný čas.

¹⁶¹ Zákoník práce ze dne 1. ledna 2007. Zákon č. 262/2006 Sb. Ve znění § 88 odst. 1. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné na webu: *Zákony pro lidi*. [online]. [cit. 2023-03-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262>.

¹⁶² Zákoník práce ze dne 1. ledna 2007. Zákon č. 262/2006 Sb. Ve znění § 79. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné na webu: *Zákony pro lidi*. [online]. [cit. 2023-03-23]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262>.

¹⁶³ *Tamtéž*

¹⁶⁴ Srov. *Tamtéž*

Dle zákoníku má každý zaměstnanec nárok na 4 týdny dovolené v pracovním roce.¹⁶⁵ Pokud jste, ale zaměstnání u těchto zaměstnavatelů: „*stát, státní samosprávný celek, státní fond, příspěvková organizace, školská právnická osoba zřízená Ministerstvem školství*“¹⁶⁶ máte nárok na 5 týdnů¹⁶⁷ a jako pedagog byste měl mít nárok na 8 týdnů¹⁶⁸

Český právní řád se, podle mě, snaží aby měl možnost pracovat úplně každý, ale samozřejmě je, že z prostého důvodu, aby nebyli zaměstnanci obětmi nějakého zneužívání, musí na ně být myšleno i v zákoníku práce. Asi nejzranitelnější kategorií jsou zdravotně postižení, kteří se nemohou nijak bránit, maximálně to někde ohlásit.¹⁶⁹ Český zákoník nás odkazuje na §67 až 84 zákona o zaměstnanosti.¹⁷⁰ Největší rozdílem mezi osobou se zdravotním postižením a fyzickou osobou je: „*Osoby se zdravotním postižením mají právo na pracovní rehabilitaci.*“¹⁷¹ Pracovní rehabilitací se rozumí „*získání a udržení vhodného zaměstnání osoby se zdravotním postižením, ...*“¹⁷² a zároveň tuto pracovní rehabilitaci musí proplatit Úřad práce¹⁷³. Stát se zároveň snaží udělovat příspěvky pro zaměstnavatele, kteří vyčlení pracovní místo pro zaměstnance se zdravotním postižením.¹⁷⁴ Jedinou podmínkou zde je, že dané místo musí být obsazeno po dobu 3 let¹⁷⁵

¹⁶⁵ Srov. Zákoník práce ze dne 1. ledna 2007. Zákon č. 262/2006 Sb. Ve znění § 212 odst. 1. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné na webu: *Zákony pro lidi*. [online]. [cit. 2023-03-23]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262>. (Dále jen Délka dovolené)

¹⁶⁶ Zákoník práce ze dne 1. ledna 2007. Zákon č. 262/2006 Sb. Ve znění § 109 odst. 3. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné na webu: *Zákony pro lidi*. [online]. [cit. 2023-03-23]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262>.

¹⁶⁷ Zákoník práce ze dne 1. ledna 2007. Zákon č. 262/2006 Sb. Ve znění § 212 odst. 2. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné na webu: *Zákony pro lidi*. [online]. [cit. 2023-03-23]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262>.

¹⁶⁸ Zákoník práce ze dne 1. ledna 2007. Zákon č. 262/2006 Sb. Ve znění § 212 odst. 3. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné na webu: *Zákony pro lidi*. [online]. [cit. 2023-03-23]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262>.

¹⁶⁹ Obecně mi přijde, že Česká republika má v problematice tělesně postižení a duševně postižení stále co dohánět. Jak napsal Erik Tabery v editoriale týdeníku Respekt 47/2022: „*Česko fatálně selhává v péči o pacienty s vážným mentálním postižením.*“ Samozřejmě u duševně postižených je problém horší a naléhavější, ale i u tělesně postižených je stále co dohánět.

¹⁷⁰ Zákoník práce ze dne 1. ledna 2007. Zákon č. 262/2006 Sb. Ve znění § 237. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné na webu: *Zákony pro lidi*. [online]. [cit. 2023-03-29]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262>.

¹⁷¹ Zákon o zaměstnanosti ze dne 13. května 2004. Zákon č. 435/2004 Sb. Ve znění §69 ods. 1. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné na webu: *Zákony pro lidi*. [online]. [cit. 2023-03-29] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-435>.

¹⁷² Zákon o zaměstnanosti ze dne 13. května 2004. Zákon č. 435/2004 Sb. Ve znění §69 ods. 2. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné na webu: *Zákony pro lidi*. [online]. [cit. 2023-03-29] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-435>.

¹⁷³ Srov. *Tamtéž*

¹⁷⁴ Zákon o zaměstnanosti ze dne 13. května 2004. Zákon č. 435/2004 Sb. Ve znění §69. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné na webu: *Zákony pro lidi*. [online]. [cit. 2023-04-04] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-435>.

¹⁷⁵ Zákon o zaměstnanosti ze dne 13. května 2004. Zákon č. 435/2004 Sb. Ve znění §75 ods. 1. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné na webu: *Zákony pro lidi*. [online]. [cit. 2023-04-04] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-435>.

Ženy, které jsou těhotné nebo jsou po porodu, mají právo požádat o přeložení na nějakou jinou pozici, pokud předchozí místo ohrožovalo jejich dítě.¹⁷⁶ Samozřejmostí je, že pokud je žena přesunuta na práci, u které nedosáhne na předchozí výdělek měl by jí to vynahradit vyrovnávací příspěvek: „*Dosahuje-li zaměstnankyně při práci, na niž byla převedena, bez svého zavinění nižšího výdělku než na dosavadní práci, poskytuje se jí na vyrovnání tohoto rozdílu vyrovnávací příspěvek*¹⁷⁷ ...“¹⁷⁸ Obecně se dá říct, že zaměstnancům pečující o dítě je věnována velká pozornost a zaměstnanec by měl brát na vědomí, že péče o dítě není procházka růžovým sadem a první roky mají na dítě velký vliv, tudíž zaměstnanec nemůže být přeložen, vyslán na pracovní cesty a podobně.¹⁷⁹ Zároveň mají ženy vyhrazeno přestávky na kojení: „*Zaměstnankyni, která pracuje po stanovenou týdenní pracovní dobu, přísluší na každé dítě do konce 1 roku jeho věku 2 půlhodinové přestávky a v dalších 3 měsíci 1 půlhodinová přestávka za směnu.*“¹⁸⁰ Oproti klasické přestávce se tento odpočinkový čas započítává do pracovní doby a je hrazen ve výši průměrného platu.¹⁸¹

5.1.3. Sociální ochrana pracovníků

„*Toto ustanovení stanoví působnost EU v oblasti sociálního zabezpečení. Pojem „sociální zabezpečení“ má v evropském právu širší význam než v českém právu, kde se pod pojmem sociální zabezpečení rozumí důchodové, popř. invalidní zabezpečení.*“¹⁸²

Výše zmíněný citát z komentáře k Lisabonské smlouvě, nám v podstatě říká, že co se týče sociálního zabezpečení, máme Evropské právo stále v čem dohánět. Evropské právo má pravděpodobně širší rozměr než české, což dokazuje webová stránka České správy sociálního zabezpečení¹⁸³ (ČSSZ), kde se na prvním místě píše o důchodech: „*ČSSZ je největší a v rámci státní správy ČR zcela výjimečnou finančně správní institucí, která spravuje agendu více než 8,9 milionů klientů, z toho zhruba 2,9 milionů důchodců. Vyplácí přes 3,5 milionů důchodů a*

¹⁷⁶ Srov. Zákoník práce ze dne 1. ledna 2007. Zákon č. 262/2006 Sb. Ve znění §239 odst. 1. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné na webu: [Zákony pro lidi](https://www.zakonypro lidi.cz/cs/2006-262). [online]. [cit. 2023-04-04]. Dostupné z: <https://www.zakonypro lidi.cz/cs/2006-262>.

¹⁷⁷ Jak zmiňují poznámky pod čarou, více najdeme v §42 – 44 zákona č. 187/2006 Sb.

¹⁷⁸ Zákoník práce ze dne 1. ledna 2007. Zákon č. 262/2006 Sb. Ve znění §239 odst. 3. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné na webu: [Zákony pro lidi](https://www.zakonypro lidi.cz/cs/2006-262). [online]. [cit. 2023-04-04]. Dostupné z: <https://www.zakonypro lidi.cz/cs/2006-262>.

¹⁷⁹ Srov. Zákoník práce ze dne 1. ledna 2007. Zákon č. 262/2006 Sb. Ve znění §240. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné na webu: [Zákony pro lidi](https://www.zakonypro lidi.cz/cs/2006-262). [online]. [cit. 2023-04-04]. Dostupné z: <https://www.zakonypro lidi.cz/cs/2006-262>.

¹⁸⁰ Zákoník práce ze dne 1. ledna 2007. Zákon č. 262/2006 Sb. Ve znění §242 odst. 2. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné na webu: [Zákony pro lidi](https://www.zakonypro lidi.cz/cs/2006-262). [online]. [cit. 2023-04-04]. Dostupné z: <https://www.zakonypro lidi.cz/cs/2006-262>.

¹⁸¹ Srov. Zákoník práce ze dne 1. ledna 2007. Zákon č. 262/2006 Sb. Ve znění §242 odst. 3. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné na webu: [Zákony pro lidi](https://www.zakonypro lidi.cz/cs/2006-262). [online]. [cit. 2023-04-04]. Dostupné z: <https://www.zakonypro lidi.cz/cs/2006-262>.

¹⁸² Lisabonské smlouva: komentář s. 582

¹⁸³ Pravomocích ČSSZ jsou celkem kvalitně popsány v knize Anny Arnoldové od strany 16.

měsíčně v průměru více než 300 tisíc dávek nemocenského pojištění.¹⁸⁴ Z této statistiky vyplývá, na která témata se nejvíce zaměřují a důchody jsou, jak je zmíněno výše, číslo 1.

V komentáři k LS jsou vytčeny oblasti unijního práva: „*pojmem sociální zabezpečení se vztahuje na dávky v nemoci a mateřství, dávky v invaliditě¹⁸⁵, dávky ve stáří, dávky pozůstalým, dávky při pracovních úrazech a nemocích z povolání, pohřebné, dávky v nezaměstnanosti a rodinné dávky.*“¹⁸⁶

Možná je problém v roce vydání komentáře, ale všechny tyto oblasti jsem našel i na stránkách ČSSZ. Z toho mi plyne, že pravděpodobně na tento problém měla LS pozitivní vliv a donutila zlepšit v této oblasti český právní řád. Tuto hypotézu podle mě podporuje i web ČSSZ, kde v sekci Legislativa a v podsekcí Evropská unie najdeme úplně dole „*Rozhodnutí č. A3 Správní komise pro koordinaci systému sociálního zabezpečení ze dne 17. prosince 2009, které se týká sčítání nepřerušovaných období vyslání získaných podle nařízení Rady (EHS) č. 1408/71 a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004*“¹⁸⁷ Pokud se zaměříme na datum, shoduje se rokem i měsícem se vstoupením platnosti LS v České republice a zároveň je zde zmíněno nařízení Rady (EHS) č. 1408/41, které je zmíněno i v komentáři LS: „*Vycházíme-li z věcné působnosti nařízení Rady (EHS) č. 1408/71 o uplatňování systému sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby a jejich rodiny pohybující se v rámci Společenství...*“¹⁸⁸ Z toho usuzuji, že proběhly v této době nějaké změny.

Asi nikoho nepřekvapí, že pojem sociální ochrana je chápán na evropské půdě velmi široce¹⁸⁹¹⁹⁰, tudíž si každý členský stát pod tento pojem může představit téměř cokoliv. Takže předpokládám, že je tento bod velmi odlišný stát od státu. Při definici tohoto pojmu bych asi zase použil komentář k LS, zdá se mi totiž velmi kvalitní: „*Sociální ochranou se v evropském pojetí se rozumí vytváření mechanismů, nástrojů či systémů, které mají zajistit oprávněným subjektům ochranu před sociálními událostmi¹⁹¹, které negativně ovlivňují jejich postavení ve společnosti.*“¹⁹² Definice pokračuje i dále a říká nám, že cílem sociální ochrany je zajistit důstojnost jedince, což je velmi podobné jako v *Listině základních práv a svobod* (viz. 2.1.2). Zmíněný komentář naopak píše o *Listině základních práva svobod EU*: „*Právo každého, kdo*

¹⁸⁴ Česká správa sociálního zabezpečení [online]. Neuvedeno [cit. 2023-04-05]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz> (Dále jen ČSSZ)

¹⁸⁵ Včetně těch, jež jsou určeny k udržení nebo zlepšení výdělečné schopnosti

¹⁸⁶ Lisabonská smlouva: komentář s. 583

¹⁸⁷ ČSSZ

¹⁸⁸ Lisabonská smlouva: komentář s.583

¹⁸⁹ Podle knihy Lisabonská smlouva: komentář je tento pojem chápán mnohem širěji než sociální zabezpečení, které spadá pod sociální ochranu.

¹⁹⁰ Srov. Lisabonská smlouva: komentář s. 583

¹⁹¹ Stáří, invalidita, špatné zdraví, nemoc, nepříznivá rodinná situace apod.

¹⁹² Lisabonská smlouva: komentář s. 583

oprávněně bývá a pohybuje se na území Unie, na sociální zabezpečení a sociální pomoc, samozřejmě v rámci daném pravomocemi Unie, je obsaženo v čl. 34 Listiny základních práv a svobod EU. (viz. příloha č.5¹⁹³)“¹⁹⁴

Z výše zmíněných důvodů, si myslím, že tento bod je asi nejvíce spjat s lidskými právy (viz. 2. kapitola).

5.1.3.1. Sociální ochrana v českém právním řádě

Jak jsem zmínil v kapitole 4.1.3 sociální ochrana je velmi široce pojata. Můžeme to vidět třeba na důchodech, které se stát od státu liší.

V České republice se této problematice věnuje zákon č. 155/1995 Sb., zabývající se problematikou důchodového pojištění: *„Tento zákon upravuje důchodové pojištění pro případ stáří, invalidity a úmrtí živitele.“*¹⁹⁵ Pokud jsem problematiku pochopil správně¹⁹⁶. V principu jde, že pracující generace se skládá na důchod generaci, která je v důchodu: *„Z hrubé mzdy totiž odvádějí důchodové pojištění (lidé v produktivním věku). V průběžném systému dostávají penzisté důchod od státu, když stát získává peníze na financování důchodů od pracujících občanů, kteří ze své mzdy nebo zisku odvádějí důchodové pojištění.“*¹⁹⁷

Z důvodu, že u výše zmíněného článku není zmíněn autor. Radši jsem dohledal literaturu, která mi potvrdila mojí původní spekulaci: *„Starobní důchody se poskytují těm, kdo do systému přispívali po stanovenou dobu a po dosažení určitého věku“*¹⁹⁸ ¹⁹⁹

V podobném směru, akorát v obecném měřítku se píše o sociálním zabezpečení i v knize Koldinské Právo sociálního zabezpečení: *„Cílem soudobého sociálního zabezpečení v nejobecnějším slova smyslu je regulace zodpovědnosti občana za svou budoucnost a sociální začlenění (povinné pojistné systémy) a stanovení míry a forem povinné sociální solidarity mezi občany (povinný transfer prostředku skrze sociální pojištění, daňovou*

¹⁹³ Listina základních práv Evropské unie ze dne 7. prosince 2000 ve znění čl. 34. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Evropský parlament. [online]. [cit. 2023-04-06] Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/cs/ democracy-and-human-rights/fundamental-rights-in-theeu>.

¹⁹⁴ Lisabonská smlouva: komentář s. 583

¹⁹⁵ Zákon o důchodovém pojištění ze dne 4.8.1995 ve znění §1 odst. 1. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné na webu: *Zákony pro lidi*. [online]. [cit. 2023-04-08] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-155>

¹⁹⁶ Vycházím z médií, co jsem zaslechl při řešení důchodové krize a výše zmíněného zákona.

¹⁹⁷ ANON. Současný český důchodový systém. *Finance.cz* [online]. Nevedeno [2023-04-08]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/duchody-a-davky/vse-o-duchodech/duchodove-systemy/soucasny-cesky-duchodovy-system/>.

¹⁹⁸ V knize dále pokračuje definice důchodového pojištění větou: *„Protože se připravuje zásadní reforma důchodového pojištění, nebudeme se v této popisné části současnou úpravou podrobně zabývat.“* Daná kniha je z roku 2011 a od té doby jsme bohužel nijak zvlášť v reformě důchodového systému nepokročili. A můžeme vidět i důvod. Jakmile se někdo pokusí udělat nějakou reformu hned se stane nepopulární a může asi zapomenout, že by získal většinu při dalších sněmovních volbách.

¹⁹⁹ TOMESŠ, Igor. *Obory sociální politiky*. Praha: Portál, 2011, s. 178. ISBN 978-80-7367-868-5. (Dále jen TOMESŠ, Igor)

soustavu nebo sponzorováním ve prospěch sociálně vyloučených). “²⁰⁰ Tato citace potvrzuje, že vše co platí k důchodovému pojištění, platí i u zbytku sociální ochrany.

V zákoně č. 155/1995 Sb. Je velmi rozsáhle popsáno, kdo a za jakých podmínek bude pobírat důchod (viz. příloha č. 6). Velkou otázkou je věk odchodu do důchodu. Se stanovením odchodu do důchodu je to složitější. Zároveň tento fakt potvrzuje i Igor Tomeš ve svém díle: „*Největším problémem veřejnoprávních soustav financovaných průběžně z veřejných zdrojů je stanovení věku pro vznik nároku na starobní důchod*“²⁰¹ Musíme si uvědomit, že populace se dožívá čím dál vyššího věku. A pokud budeme odcházet do důchodu ve stejnou chvíli, řítíme se, jak říká s oblibou pan premiér Petr Fiala, do zdi.

V zákoně č. 155/1995 Sb. je stanoven věk odchodu do důchodu podle ročníku narození (viz. Příloha č. 7). Současné produktivní generace (narozena po roce 1971) se dočká důchodu po dosažení věku 65.²⁰²

5.2. Rovnost mužů a žen

Nejdříve bychom si měli uvědomit, že rovnost mezi muži a ženami nespočívá ve snaze smazat rozdíly mezi těmito pohlavími, právě naopak. Ale zároveň musí platit, jak píše Eva Dianišková ve své rigorózní práci, že: „*By měli mít²⁰³ stejná práva, povinnosti a příležitosti bez ohledu na pohlaví.*“²⁰⁴

Něco podobného se píše i v Zákoníku práce: „*Za diskriminaci se nepovažuje rozdílné zacházení, pokud z povahy pracovních činností vyplývá, že toto rozdílné chování je podstatným požadavkem nezbytným pro výkon práce.*“²⁰⁵

V úvodu článku 157 se dočteme: „*Každý členský stát zajistí uplatnění zásady stejné odměny mužů a žen za stejnou nebo rovnocennou práci.*“²⁰⁶ Syllová ve svém komentáři

²⁰⁰ KOLDINSKÁ, Kristina a Petr TRÖSTER. *Právo sociálního zabezpečení*. Praha: C.H. Beck, 2018. s. 9. ISBN 978-80-7400-692-0.

²⁰¹ Tomeš, Igor, s. 180

²⁰² Srov. Zákon o důchodovém pojištění ze dne 4.8.1995 ve znění §32 odst. 3. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné na webu: *Zákony pro lidi*. [online]. [cit. 2023-04-08] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-155>

²⁰³ Ženy a muži

²⁰⁴ DIANIŠKOVÁ, Eva. *Rovnost žen a mužů v pracovním právu s důrazem na činnost evropských sociálních partnerů* [online]. 2021 [cit. 2023-04-10]. Dostupné z:

<https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/126416/150052908.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Rigorózní práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra pracovního práva a práva sociálního zabezpečení. Vedoucí práce Koldinská, Kristina. (Dále jen Dianišková)

²⁰⁵ Zákoník práce ze dne 1. ledna 2007. Zákon č. 262/2006 Sb. Ve znění §16 odst. 4. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné na webu: *Zákony pro lidi*. [online]. [cit. 2023-04-12]. Dostupné z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262>.

²⁰⁶ Smlouva o fungování Evropské unie ze dne 17. prosince 2007 ve znění čl. 157 odst. 1. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: *Vláda České republiky*. [online]. [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/lisabonska-smlouva-konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>.

doplňuje, že rovnocenná odměna je zmíněna i v Listině základních práv EU a v Chartě Společenství základních sociálních práv pracovníků^{207, 208}

Andrea Cencialová ve své diplomové práci píše: „*Tento článek²⁰⁹ lze považovat za původní zdroj práva na rovné zacházení na základě pohlaví v zaměstnanosti,*“²¹⁰ Z toho plyne, že tímto článkem, dostaly státy povinnost zajistit stejné příležitosti pro muže a ženy. A zároveň pokud by se tak nestalo, občané mají možnost se dovolat „*dostatečných mechanismů k potřebnému vynucení*“²¹¹

5.2.1. Článek 153

Stejně problematice se věnuje i článek 153. A to konkrétně odstavce 1i): „*rovnost příležitostí mezi muži a ženami na trhu práce a rovné zacházení na pracovišti*“²¹² Pod pojmem rovné zacházení bychom si měli představit: „*povinnost zaměstnavatele zajistit rovné zacházení se zaměstnanci, pokud jde o jejich pracovní podmínky, zahrnující v to odměňování, odbornou přípravu či karierní postup.*“²¹³

Měl by zde být uveden význam pojmu „*rovnost příležitostí*“. Který bychom měli chápat jako: „*poskytování šance jednotlivců, k dosažení vzdělání, zaměstnání, karierního postupu aj.*“²¹⁴. V Diplomové práci se o rovnosti příležitostí dočteme: „*Rovnost příležitosti je postavena na myšlence, že dosáhnout skutečné rovnosti není reálné, pokud jsou jednotlivci postaveni na různých startovacích pozicích.*“²¹⁵

²⁰⁷ Charta Společenství základních práv pracovníků má za cíl „*zajistit spravedlivou odměnu za práci, která zajistí pracovníkům a jejich rodinám uspokojivou životní úroveň, právo na zdravotní a sociální zabezpečení a bezpečnou práci, ...*“

²⁰⁸ Srov. Lisabonská smlouva: komentář s. 599

²⁰⁹ V Diplomové práci se hovoří o článku 141 Smlouvy o založení ES, ale ve Smlouvě o fungování Evropské unie se jedná o článek 157.

²¹⁰ CIENCIALOVÁ, Andrea. *Rovné zacházení a zákaz diskriminace zaměstnanců* [online]. 26.9.2011 [cit. 2023-04-09]. Dostupné z:

https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/49040/DPTX_2010_2_0_38076_0_79518.pdf.

Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra pracovního práva a práva sociálního zabezpečení. Vedoucí práce Věra Štangová. (Dále jen Cencialová)

²¹¹ Srov. *Tamtéž*

²¹² Smlouva o fungování Evropské unie ze dne 17. prosince 2007 ve znění čl. 153 odst. 1i. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/lisabonska-smlouva--konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>.

²¹³ Lisabonská smlouva: komentář s. 589

²¹⁴ Lisabonská smlouva: komentář s. 589

²¹⁵ STÁRKOVÁ, Veronika. *Veřejný ochránce práv a antidiskriminační zákon* [online]. 2018 [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:cd8CkqI4begJ:scholar.google.com/cz> Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta, Katedra právní teorie. Vedoucí práce: Tatiana Machalová

Jak vyplývá už z definic dvou pojmů, článek 153 se snaží o rovné zacházení bez ohledu na pohlaví. A jak se dočteme dále v textu ohledně rovného přístupu, tento pojem je jen jednou z částí velkého problému, který je nazván „materiální rovnost“²¹⁶ „²¹⁷

Materiální rovnost v tomto kontextu znamená, že můžeme upravovat právo za účelem rovnosti a zákazu diskriminace.

Musíme si uvědomit, že tento článek se týká „jen“ rozdílného přístupu k mužům a ženám. Jak se dovíme v odstavci č. 5: „*Tento článek se nevztahuje na odměnu za práci, na právo sdružovat se, na právo na stávku ani na právo výluky.*“²¹⁸

5.2.2. Článek 157

Pokud se článek 153 tématu rovného odměňování nevěnoval, tak článek 157 ano: „*Každý členský stát zajistí uplatnění zásady stejné odměny mužů a žen za stejnou nebo rovnocennou práci.*“²¹⁹

Z toho plyne, že by ženy měly být stejně ohodnoceny jako jejich mužští kolegové. Ale podle posledních průzkumů máme v ČR jeden z největších rozdílů mezi platy žen a mužů²²⁰. A stále se to nelepší.

V roce 2022 vyšel na Novinkách.cz článek zabývající se tímto tématu: „*Ženy v soukromých firmách si v loni (2021) v Česku průměrně vydělaly o 19,1 % méně než muži.*“²²¹ Asi je toto číslo potřeba brát s rezervou, protože v jiném článku se píše, že rozdíl činil 16,4%²²².

²¹⁶ V diplomové práci Veroniky Stárkové se dočteme: „*Materiální rovnost vede k reálné rovnosti, se zohledněním určitých kritérií*“

²¹⁷ Srov. Lisabonská smlouva: komentář s. 589

²¹⁸ Smlouva o fungování Evropské unie ze dne 17. prosince 2007 ve znění čl. 153 odst. 5. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/lisabonska-smlouva--konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>.

²¹⁹ Smlouva o fungování Evropské unie ze dne 17. prosince 2007 ve znění čl. 157 odst. 1i. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/lisabonska-smlouva--konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>.

²²⁰ Tzv. gender pay gap (Dále GPG)

²²¹ CECHL, Pavel. Příjmy mužů a žen: až desetitisícové rozdíly. *Novinky.cz* [online]. 6.4.2022. [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/finance-prijmy-muzu-a-zen-az-desetitisicove-rozdily-40392934>

²²² Srov. MEČÍŘOVÁ, Lucie. Platové rozdíly mužů a žen v Česku i EU. *Finance.cz* [online]. 12.04.2022. [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/541456-eurostat-platove-rozdily-muzu-a-zen/>.

Pro zajímavost přikládám graf ze studie: „Rozdíly v odměňování mužů a žen“, ve kterém je ukázán procentní rozdíl základní hodinové mzdy za stejnou pozici mezi lety 2002-2016.²²³

Bohužel pro ženy nedostatečným ohodnocením nic nekončí. Tím, že přispívají méně na důchodové pojištění, zde nastává problém i menších důchodů. Moje hypotéza je potvrzena v práci Evy Dianiškové: „Nízké platové (mzdové) ohodnocení žen se dále promítá i do nedostatečného zabezpečení v důchodu. Z toho důvodu jsou ženy pobírající starobní důchod ohroženy chudobou jednoznačně více než muži“²²⁴

Tento problém nemáme sami. Stále v celé Evropě je velmi vysoký GPG, i po tolika letech od LS.

5.2.3. Zákoník práce

Zákoník práce se této problematice věnuje již v §1a), odstavce 1c): „spravedlivé odměňování zaměstnance“²²⁵ a odstavce 1e): „rovné zacházení se zaměstnanci a zákaz jejich diskriminace“²²⁶ Na tyto ustanovení mě upozornila, již zmíněná, Eva Dianišková ve své rigorózní práci: „Už v §1a odst. 1 písm. e) nalezneme jako jednu ze základních zásad pracovněprávních vztahů rovné zacházení se zaměstnanci a zákaz jejich diskriminace, pod písm. c) je dále uvedeno jako další základní zásada spravedlivé odměňování zaměstnanců“²²⁷

Osobně jsem našel celou pasáž věnující se této problematice. Jedná se o Hlavu IV. Výše zmíněná práce mi to jen potvrdila. V §16 se dočteme: „Zaměstnavatelé jsou povinni zajišťovat rovné zacházení se všemi zaměstnanci...“²²⁸ V 2. odstavci najdeme velmi konkrétní specifikaci: „V pracovněprávních vztazích je zakázána diskriminace, zejména diskriminace z důvodu pohlaví, sexuální orientace, rasového nebo etnického původu, ...“²²⁹

²²³ KRÍŽKOVÁ, Alena, Kristýna POSPÍŠILOVÁ, Hana MAŘÍKOVÁ a Romana MARKOVÁ VOLEJNÍČKOVÁ. *Rozdíly v odměňování žen a mužů v ČR: pracoviště, zaměstnání, stejná práce a rozklad faktorů*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2018. ISBN 978-80-7421-162-1.

²²⁴ Dianišková

²²⁵ Zákoník práce ze dne 1. ledna 2007. Zákon č. 262/2006 Sb. Ve znění §1a odst. 1c. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné na webu: [Zákony pro lidi](https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262). [online]. [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262>.

²²⁶ Zákoník práce ze dne 1. ledna 2007. Zákon č. 262/2006 Sb. Ve znění §1a odst. 1e. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné na webu: [Zákony pro lidi](https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262). [online]. [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262>.

²²⁷ Dianišková

²²⁸ Zákoník práce ze dne 1. ledna 2007. Zákon č. 262/2006 Sb. Ve znění §16 odst. 1. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné na webu: [Zákony pro lidi](https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262). [online]. [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262>.

²²⁹ Zákoník práce ze dne 1. ledna 2007. Zákon č. 262/2006 Sb. Ve znění §16 odst. 2. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné na webu: [Zákony pro lidi](https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262). [online]. [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262>.

V celém zákoníku je velké množství paragrafů, které se snaží zabránit jakékoliv diskriminaci, která by mohla znevýhodnit nějakou skupinu lidí.

5.2.4. Antidiskriminační zákon

Problému rovného zacházení se velmi přibližuje antidiskriminační zákon: „*Antidiskriminační zákon zde vystupuje v roli obecného právního předpisu, který upravuje zákaz diskriminace a rovného zacházení,*“²³⁰

V samotném antidiskriminačním zákonu najdeme: „*Tento zákon blíže vymezuje právo na rovné zacházení a zákaz diskriminace*“²³¹ Dále jsou popsány činnosti, ve kterých by nemělo docházet k diskriminaci. Ale pro článek 153 Smlouvy o fungování EU, je podle mě nejzásadnější hned bod a): „... *zákaz diskriminace ve věcech: Práva na zaměstnání a přístupu k zaměstnání, včetně pomoci poskytované Úřadem práce České republiky,*“²³² Z toho nám plyne, že se při výběru kandidátů na volnou pozici nesmí vybírat na základě pohlaví²³³.

Také Antidiskriminační zákon upravuje, co je a co není diskriminace. A je to velmi podobné, jako v zákoníku práce. S tím rozdílem, že oproti Zákoníku práce, jde více do podrobností. Ale na to upozorňuje i samotný Zákoník práce: „... *případy, kdy je rozdílné zacházení přípustné, upravuje antidiskriminační zákon.*“²³⁴

Pokud bych měl shrnout kdy se jedná o diskriminaci a kdy ne. Řekl bych, že pokud cíleně protlačujeme jedno pohlaví a vůbec se nesnažíme něco změnit, tak to se jedná o zcela účelovou diskriminaci. Ale pokud, třeba jak se píše v samotném antidiskriminačním zákonu, budeme odlišovat např. těhotné ženy a podle toho jim budeme zadávat práci, tak potom se o diskriminaci nejedná.²³⁵

Pokud budeme pokračovat dál ve čtení AZ, dopracujeme se až k Zásadě rovného zacházení v systému sociálního zabezpečení (viz. 4.1.3). Tady narazíme na něco, co je snad každému jasné. Muž i žena by měli mít stejný přístup ke všem typům sociálního zabezpečení.²³⁶

²³⁰ Ciencialová

²³¹ Antidiskriminační zákon ze dne 29.6.2009 ve znění §1 odst. 1. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné na webu: [Zákony pro lidi](https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-198.cz). [online]. [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-198.cz>.

²³² Antidiskriminační zákon ze dne 29.6.2009 ve znění §1 odst. 1a). In: *Sbírka zákonů*. Dostupné na webu: [Zákony pro lidi](https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-198.cz). [online]. [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-198.cz>

²³³ Tento zákon se nevztahuje jen na diskriminaci mezi muži a ženami, ale ja se zabývá tímto druhé. Z toho důvodu to vztahují jen na tento typ.

²³⁴ Zákoník práce ze dne 1. ledna 2007. Zákon č. 262/2006 Sb. Ve znění §16 odst. . In: *Sbírka zákonů*. Dostupné na webu: [Zákony pro lidi](https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262). [online]. [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262>.

²³⁵ Srov. Antidiskriminační zákon ze dne 29.6.2009 ve znění §6. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné na webu: [Zákony pro lidi](https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-198.cz). [online]. [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-198.cz>

²³⁶ Srov. Antidiskriminační zákon ze dne 29.6.2009 ve znění §8 odst. 2. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné na webu: [Zákony pro lidi](https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-198.cz). [online]. [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-198.cz>

5.2.5. Možné řešení

Ať se zákony snaží, jak chtějí a teorie říká, co chce. Diskriminace tu stále je. A pokud se něco nezmění do budoucna, tak pravděpodobně i bude. I když se zaměstnavatelé řídí Zákoníkem práce, stále mohou vybírat na základě osobních preferencí a předsudků.

Jako příklad bych mohl uvést jednu nejmenovanou firmu, která vypsalala konkurz na pozici vedoucího oddělení. Na konkurz se přihlásili dvě ženy a jeden muž. Jednalo se o vyšší pozici a samozřejmě i vyšší plat. Všichni žadatelé byli již u firmy nějakou dobu zaměstnání a tudíž se osobně znali. Nakonec se výhercem stal muž. Podle neoficiálních zdrojů bylo odůvodnění takové, že ve vedení firmy je příliš mnoho žen. Musím upozornit, že tento případ vynesl s odkazem na nejmenovaný zdroj zaměstnanec firmy, který chce zůstat v anonymitě.

V týdeníku Respekt byl naopak článek od Andrei Procházkové, která popisovala situaci u Ústavního soudu a jako důvod, proč v české justici chybí ženy na nejvyšších postech typu Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soud a Ústavní soud, vidí tento: „*Svoji²³⁷ nepřítomnost (soudkyně) na vyšších postech často spojovaly s nejasnými kritérii, podle kterých předsedové soudů a politici rozhodují o povýšení či přesunu na vyšší soud.*“ A dále dodává: „*To posiluje důležitost neformálních vztahů tvořených často mimo pracovní kolektiv. Protože však na ženy v Česku stále většinově dopadá veškerá péče o děti, na neformální utužování vztahů s kolegy mimo práci, který může zajistit posun v kariéře, jim nezbyvá čas.*“

Přestože se článek týká soudkyň, dá se vztáhnout i na ostatní ženy. Většinový problém není ani zas, tak v tom, že by ženy nedostaly zaměstnání, ale že ze strachu, že by neměly čas na děti, se nesnaží o kariéru. A pokud by se snažily, často se nedostanou na vyšší pozice, protože, jak správně podotkla Andrea Procházková, nemají čas na spřátelení se s kolegy, což je často nejdůležitější krok.

Na tento problém se vážou i důchody. Pokud budou ženy dostávat menší plat, protože budou méně ve vyšších postech, budou dostávat i menší důchody. Dalším důvodem pro menší důchody může být péče o děti. V současné době je tento problém řešen díky 500 Kč/měsíčně za každé vychované dítě. Ale jak uvádí Lenka Kohoutová v Pro a Proti Českého rozhlasu Plus, může to mít neblahý vliv na český rozpočet.²³⁸ Zároveň na webu Podnikatel.cz v článku, který se snaží vysvětlit danou problematiku, vidí jako další problém: „*nižší důchodový věk*“²³⁹

²³⁷ PROCHÁZKOVÁ, Andrea. Žen je dost. *Respekt*. 2023. 34, 15. s. 25

²³⁸ Srov. KOUBOVÁ, Karolína. Výchovné k důchodu je odstranění je odstranění nespravedlnosti a nástroj sociálního smíru, věří Jelínková z KDU-ČSL. *iRozhlas* [online]. 13.1.2023. [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/duchod-vychovne-penze-rodicovstvi-finance_2301131822_bko

²³⁹ MORÁVEK, Daniel. Rozdíl v důchodech mužů a žen? Jedná se už o takřka 3 tisíce korun. *Podnikatel.cz* [online]. 25.4.2022. [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/aktuality/rozdil-v-duchodech-muzu-a-zen-jedna-se-uz-o-takrka-3-tisice-korun/>.

Největší problém je bohužel stále v hlavě. Pokud bude ve společnosti narativ, že o dítě se má a musí starat žena, nic se nezmění. Měli bychom si uvědomit, že pro celou republiku by bylo mnohem výhodnější, kdyby na nejvyšších postech bylo více žen. Nemyslím si, že nejlepším řešením by byly povinné kvóty, ale pokud bude v politice či ve vedení úspěšných firem apod. stále méně žen než mužů, asi nebudeme mít jinou možnost. Ovšem je nutné podotknout, že situace se postupně zlepšuje.

Já osobně vidím cestu pomocí poukazování na fakt, že ženy jsou stejně úspěšné jako muži a zaměstnavatelé tak mohou bez obav zaměstnávat na vyšších postech i ženy. Zároveň bychom se neměli bát a například při volbách vložit i státní moc do rukou žen. Na příkladě Markéty Pekarové Adamové vidíme, že ženy mohou být stejně úspěšné jako muži, ne-li úspěšnější. Jen se nebát změn a říct stop stereotypnímu uspořádání společnosti.²⁴⁰

5.3. Článek 158

Tímto článkem je státům doporučeno, aby se nesnažily měnit dosavadní systém dovolené, čímž myšleno placené dovolené: „*Členské státy se vynasnaží zachovat stávající rovnocennost systémů placené dovolené.*“²⁴¹ Rovnocenností je v tomto smyslu pravděpodobně míněno, že každý zaměstnanec má právo na placenou dovolenou, které je zákonem určena na 4 týdny²⁴² (viz. 4.1.2.1)

V komentáři k LS se dočteme, že členské státy by měli mít snahu udržet stávající systém, ale zároveň tento článek, dle komentáře, má jen programový charakter.²⁴³ Zároveň nás tento komentář odkazuje k Listině EU a konkrétně 31. článku, odstavci 2: „*Každý pracovník má právo na stanovení maximální přípustné pracovní doby, na denní a týdenní odpočinek a na každoroční placenou dovolenou.*“²⁴⁴

České republika má v tomto případě „čisté ruce“. Jak jsem již zmínil minimální délka placené dovolené je 4 týdny a někteří zaměstnavatelé dávají jako benefit nějaký ten týden navíc.

²⁴⁰ K problematice rovnosti mužů a žen velmi doporučuji text novinářky z týdeníku Respekt Andrei Procházkové: Srážka s mateřstvím: PROCHÁZKOVÁ, Andrea. Srážka s mateřstvím. *Respekt*. 2023, 34 (16): 16–19

²⁴¹ Smlouva o fungování Evropské unie ze dne 17. prosince 2007 ve znění čl. 158. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Vláda České republiky. [online]. [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/lisabonska-smlouva--konsolidovany-text-smlouvy-o-evropske-unii-a-smlouvy-o-fungovani-evropske-unie-ve-zneni-lisabonske-smlouvy-57949/>.

²⁴² Srov. Délka dovolené

²⁴³ Srov. Lisabonská smlouva: komentář s. 602

²⁴⁴ Listina základních práv Evropské unie ze dne 7. prosince 2000 ve znění čl. 31, odst. 2. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné na webu: Eur-Lex.europa.eu. [online]. [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=CS>

V zákoníku práce je k tomuto tématu napsáno: „Zaměstnanci přísluší za dobu čerpání dovolené náhrada mzdy nebo platu ve výši průměrného výdělku.“²⁴⁵ Pokud nastane situace, při níž zaměstnanci náleží právo na proplacení dovolené²⁴⁶, jedná se též o průměrný měsíční plat.²⁴⁷

6. Závěr

Při bádání jsem si potvrdil veškerá má očekávání, která se týkala tohoto tématu. Náš právní řád zpracovává veškerá nařízení plynoucí z LS a v některých částech přidává i vlastní iniciativu. Jak se dočteme podrobněji v této práci, náš stát se snaží pomoci pracovat všem skupinám lidí a pro zaměstnance se snaží vytvořit co nejlepší pracovní podmínky. Naopak v oblasti rovnosti mužů a žen, máme stále co dohánět a v této oblasti, více než v jiných, záleží velmi hodně na lidském aspektu a na sympatiích, které cítíme k danému člověku.

Jak je popsáno v kapitole 4, obavy Václava Klause byli zbytečné a LS nezpůsobila žádné strukturální změny, které by ohrozily svébytnost ČR. Naopak slouží jako návod k dalším změnám, které mají zlepšit životní podmínky v jednotlivých státech. Jak se dočteme v téže kapitole, LS zastupuje Ústavu, ale neobsahuje znaky Ústavy.

Tato práce by mohla posloužit, jako důkaz o důležitosti této smlouvy (která je v kapitolách 4.2.2 a 4.2.2 rozebrána více do podrobnosti) a o nulových ambicích EU zfederalizovat Evropu. Díky teoretické části, tato seminární práce se nezabývá jen samotnou LS, ale i dalšími listinami, lidskými právy nebo sociálním právům. Díky tomuto je rozměr možných čtenářů mnohem větší.

Tuto seminární práci bych doporučil dalším badatelům, kteří budou zpracovávat seminární práci na podobné téma a potřebovali by odrazový můstek k dalšímu bádání. Praktickou část by mohla využít i široká veřejnost, pokud by se potřebovala zorientovat v zákoníku práce.

Za nejdůležitější část považuji kapitolu 5.2. která by mohla posloužit k dalším diskusím nad tímto tématem.

²⁴⁵ Zákoník práce ze dne 1. ledna 2007. Zákon č. 262/2006 Sb. Ve znění §222 odst. 1. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné na webu: *Zákony pro lidi*. [online]. [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262>.

²⁴⁶ Tento nárok, dle Zákoníku práce, platí pouze pokud skončí pracovní poměr.

²⁴⁷ Srov. Zákoník práce ze dne 1. ledna 2007. Zákon č. 262/2006 Sb. Ve znění §222 odst. 3. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné na webu: *Zákony pro lidi*. [online]. [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262>.

Seznam zkratek

LS – Lisabonská smlouva

SFEU – Smlouva o fungování Evropské unie

SEU – Smlouva o Evropské unii

ZP – Zákoník práce

EU – Evropská unie

ČR – Česká republika

LP – Lidská práva

OSN – Organizace spojených národů

SP – Sociální práva

EP – Evropský parlament

ER – Evropská rada

Seznam zdrojů

BONČKOVÁ, Helena. *Lidská práva v Evropské unii po Lisabonské smlouvě* [online]. 2009 [cit. 2023-03-14]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/or4s2/>. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Katedra mezinárodních vztahů a evropských studií. Vedoucí práce Lubomír Majerčík

CECHL, Pavel. Příjmy mužů a žen: až desetitisícové rozdíly. *Novinky.cz* [online]. 6.4.2022. [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/finance-prijmy-muzu-a-zen-az-desetitiscove-rozdily-40392934>

CIENCIALOVÁ, Andrea. *Rovné zacházení a zákaz diskriminace zaměstnanců* [online]. 26.9.2011 [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/49040/DPTX_2010_2_0_38076_0_79_518.pdf. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra pracovního práva a práva sociálního zabezpečení. Vedoucí práce Věra Štangová.

CÍSAŘ, Miroslav. *Změny ve fungování Evropské unie po přijetí lisabonské smlouvy* [online]. 6.6.2013 [2023-02-07]. Dostupné z: https://is.ambis.cz/th/pxk6q/DP-Zmeny_ve_fungovani_Evropske_unie_po_prijeti_Lisabonske_smlouvy.pdf. Diplomová práce. Bankovní institut vysoká škola Praha, katedra finančnictví a ekonomických disciplín. Vedoucí práce Stanislav Heczko

Česká správa sociálního zabezpečení [online]. S.d. [cit. 2023-04-05]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz>

ČORNEJ, Petr a kol. *Dějepis pro gymnázia a střední školy 2*. Praha: SPN – pedagogické nakladatelství, 2009, s. 51. ISBN 978-80-7235-430-6.

ANON. Deset světových zpráv, které by vás neměly minout. *Respekt* [online]. 6. 12. 2009. [2023-02-15]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2009/50/deset-svetovych-zprav-ktere-by-vas-nemely-minout>

DIANIŠKOVÁ, Eva. *Rovnost žen a mužů v pracovním právu s důrazem na činnost evropských sociálních partnerů* [online]. 2021 [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/126416/150052908.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Rigorózní práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra pracovního práva a práva sociálního zabezpečení. Vedoucí práce Koldinská, Kristina.

Dvořák, Jan a kol. *Odmaturuj! ze společenských věd*. 2. přepr. vydání. Brno: Didaktis, 2015, s. 20. ISBN: 978-80-7358-243-2.

ANON. Evropská směrnice o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci. *Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci* [online]. S.d. [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://osha.europa.eu/cs/safety-and-health-legislation/european-directives>.

HANUŠ, Jiří. *Lidská práva, Nárok na obecnou platnost a kulturní diference*. Brno: CDK, 2001. ISBN 80-85959-86-0.

HLAVAČKA, Milan a Petr Čornej. *Dějepis pro gymnázia a střední školy 3*. Praha: SPN-pedagogické nakladatelství, 2017, s. 20. ISBN 978-80-7235-596-9.

ANON. Jak funguje Evropská rada. *Evropská rada* [online]. 2022 [cit. 2023-03-04]. Dostupné z: [Jak funguje Evropská rada - Consilium \(europa.eu\)](https://www.consilium.europa.eu/cs/jak-funguje-evropska-rada)

HOLUB, Adam. Několik poznámek k podstatě a výkladu sociálních práv. *VŠEHRD: Spolek českých právníků* [online]. 29. 11. 2011 [cit. 2023-05-02]. Dostupné z:

https://www.vsehrd.cz/clanek/nekolik-poznamek-k-podstate-a-vykladu-socialnich-prav_99cfce6d-18a5-4bf8-a86f-2dc0b8b2abda.

ANON. Jak funguje Evropská rada. *Evropská rada* [online]. 2022 [cit. 2023-03-04]. Dostupné z: [Jak funguje Evropská rada - Consilium \(europa.eu\)](https://www.europa.eu/jak-funguje-evropska-rada)

KLAUS, Václav. Lisabonská smlouva: manuál pro začátečníky. *Klaus.cz* [online]. 27.12.2008. [cit. 2023-02-11]. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/583>.

KOLDINSKÁ, Kristina a Petr TRÖSTER. *Právo sociálního zabezpečení*. Praha: C.H. Beck, 2018. s. 9. ISBN 978-80-7400-692-0.

KOUBOVÁ, Karolína. Výchovné k důchodu je odstranění je odstranění nespravedlnosti a nástroj sociálního smíru, věří Jelínková z KDU-ČSL. *iRozhlas* [online]. 13.1.2023. [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/duchod-vychovne-penze-rodicovstvi-finance_2301131822_bko

KREJČÍ, Oskar. *Lidská práva*. Praha: Professional Publishing, 2011, s. 10-15. ISBN 978-80-7431-056-0.

KŘÍŽKOVÁ, Alena, Kristýna POSPÍŠILOVÁ, Hana MAŘÍKOVÁ a Romana MARKOVÁ VOLEJNÍČKOVÁ. *Rozdíly v odměňování žen a mužů v ČR: pracoviště, zaměstnání, stejná práce a rozklad faktorů*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2018. ISBN 978-80-7421-162-1.

ANON. Lidská práva. *Catholicschoolgirlsrule* [online]. 25.2.2008 [cit.2023-02-21]. Dostupné z: <https://catholicschoolgirlsrule.estranky.cz/clanky/zsv/lidska-prava.html>.

ANON. Lisabonská smlouva. *Evropský parlament* [online]. Neuvedeno. [cit.2023-02-08]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/cs/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-lisbon>.

Lisabonská smlouva ze dne 13. prosince 2007

Listina základní práv a svobod ze dne 16. prosince 1992.

MACEK, Lukáš. DOKUMENT: O čem je LS. *iDNES.cz* [online]. 13.6.2008. [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/dokument-o-cem-je-lisabonska-smlouva.A080613_185720_zahranicni_zra.

MEČIAŘOVÁ, Lucie. Platové rozdíly mužů a žen v Česku i EU. *Finance.cz* [online]. 12.04.2022. [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/541456-eurostat-platove-rozdily-muzu-a-zen/>.

MIKO, Martin. Lisabonské smlouva v rukou Václava Klause: Bývalý prezident podepsal pakt až po dvou letech. *G.cz* [online]. 1.11.2022. [cit. 2023-02-11]. Dostupné z: <https://g.cz/lisabonska-smlouva-v-rukou-vaclava-klause-byvaly-prezident-podepsal-pakt-az-po-dvou-letech>.

MORÁVEK, Daniel. Rozdíl v důchodech mužů a žen? Jedná se už o takřka 3 tisíce korun. *Podnikatel.cz* [online]. 25.4.2022. [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/aktuality/rozdil-v- duchodech-muzu-a-zen-jedna-se-uz-o-takrka-3-tisice-korun/>.

PAVY, Eva. LS. *Fakta a čísla o Evropském parlamentu* [online]. 2022 [cit. 2023-03-08]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/5/lisabonska-smlouva>.

PILÁTOVÁ, Lucie. *Nástin dějin lidských práv do jejich všeobecné deklarace* [online]. 9.6.2015 [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/62547>. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Husitská teologická fakulta, Katedra historické teologie a církevních dějin. Vedoucí práce Kamila Veverková.

PROCHÁZKOVÁ, Andrea. Žen je dost. *Respekt*. 2023. 34, 15. s. 25

Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin ze dne 1. února 1995

SLÁMOVÁ, Klára. *Pracovní podmínky* [online]. 2016 [cit. 2023-03-22]. Dostupné z: https://scholar.google.com/scholar?hl=cs&as_sdt=0%2C5&q=pracovn%C3%AD+podm%C3%ADnky&btnG=. Diplomová práce, Masarykova Univerzita, Právnická fakulta, Katedra pracovního práva a sociálního zabezpečení. Vedoucí práce Milan Galvas.

Smlouva o Evropské unii ze dne 17. prosince 2007

Smlouva o fungování Evropské unie ze dne 17. prosince 2007

ANON. Současný český důchodový systém. *Finance.cz* [online]. Neuvedeno [2023-04-08]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/duchody-a-davky/vse-o-duchodech/duchodove-systemy/soucasny-cesky-duchodovy-system/>.

STÁRKOVÁ, Veronika. *Veřejný ochránce práv a antidiskriminační zákon* [online]. 2018 [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:cd8CkqI4begJ:scholar.google.com/.cz> Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta, Katedra právní teorie. Vedoucí práce: Tatiana Machalová

SYLLOVÁ, Jindřiška a kol. *Lisabonská smlouva: komentář*. Praha: C.H. BECK, 2010. s. 573. ISBN 978-80-7400-339-4

ANON. Sociální politika v Evropské unii. *BusinessINFO.cz* [online]. 29.05.2009 [cit. 2023-05-06]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/socialni-politika-v-evropske-unii/>

Sociální práva. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 14.5.2021 v 02:47. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Sociální_práva.

ANON. Stav ratifikace Lisabonské smlouvy. *LS*. Neuvedeno [cit.2023-02-15]. Dostupné z: <https://lisabonskasmlouva.webnode.cz/stav-ratifikace/>.

ŠIŠKOVÁ, Naděžda a kol. *LS a její dopady na evropské, mezinárodní a vnitrostátní právo členských států*. Praha: Leges, 2012, s. 26. ISBN 978-80-87576-17-5.

THE ECONOMIST. Evropa, vstávat. *RESPEKT* [online]. 11.10. 2009. [cit. 2023-02-15]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2009/42/evropo-vstavat>.

TOMEŠ, Igor. *Obory sociální politiky*. Praha: Portál, 2011, s. 178. ISBN 978-80-7367-868-5.

VESELÝ, Jiří. *Právo sociálního zabezpečení*. Praha: Linde Praha, 2013, s. 312. ISBN 978-80-7201-915-1.

ANON. Všeobecná deklarace lidských práv. *Amnesty International ČR* [online]. 1948 [cit. 2023-02-23]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/hnuti/zakladni-dokumenty-k-lidskym-pravum/vseobecna-deklarace-lidskych-prav>.

ZÁHLAVOVÁ, Linda. *Základní principy Listiny základních práv a svobod* [online]. 2015, s. 3. [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: https://otik.uk.zcu.cz/bitstream/11025/18152/1/Diplomova_prace_-_Linda_Zahlavova.pdf. Diplomová práce. Západočeská univerzita, Právnická fakulta, Katedra ústavního a evropského práva. Vedoucí práce Renata Vokrojová

